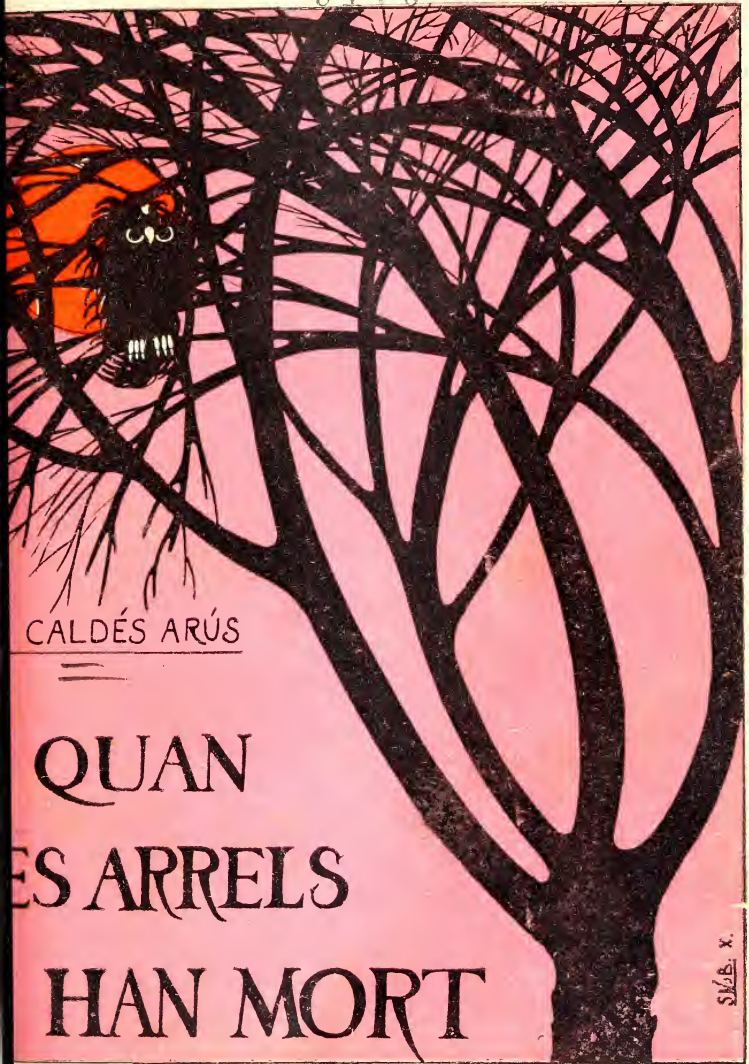

9176

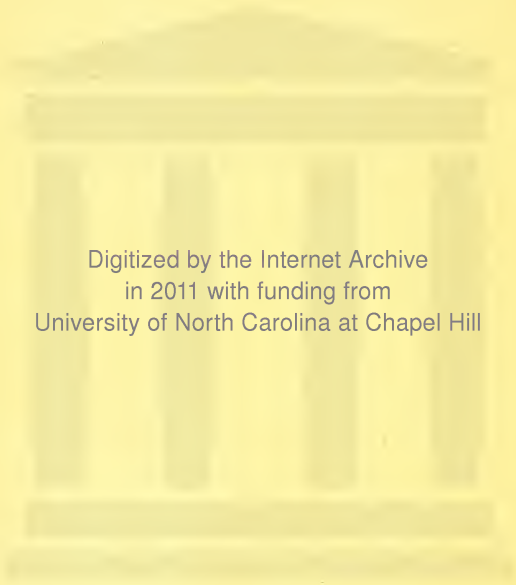

CALDÉS ARÚS

QUAN
ES ARRELS
HAN MORT

S.M.B. X.

Publicacions
“Teatralia”

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of North Carolina at Chapel Hill

QUAN LES ARRELS HAN MORT

BIBLIOTECA
TEATRALIA

VICENS CALDÉS ARÚS

QUAN LES ARRELS
HAN MORT

— DRAMA EN TRES ACTES —

Y EN PROSA

1910

Es propietat.
Está fet el dipòsit que m
la llei.

PERSONATGES

Vda. Blanc, Comptesa Vallauria

Aureli } Fills seus
Filomena }

Laura

D.ª Berta, Baronesa Montcatlla

Vda. Ayeil

Un Cambrer

Una Cambrera

entenen per dreta y esquerra les del Director.
epoca: la present.

ACTE PRIMER

Cambrà de confiança a casa els Comptes de Vallauria. Totes les coses en l'encís d'una rancia grandesa. Els mobles, els cortinatges y'ls tapiços que cobreixen les parets s'avenen en la tristesa del color y en l'encarquemment sever de llur posat que fou senyorial un temps, qui reposa en la melangia dels recorts. En conjunt inspira més respecte que emoció de belesa; més qu'anhel d'expansió, fretura de recolliment. S'eleva un perfum antigalla de la vella cambrà que ofega'ls sentits y encongeix el geste. Es el reflex d'una època morta que contrasta vivament ab la modernitat que atingeix les figures que intervenen en l'acció.

Dona accés a la cambrà una ample portalada oberta al mur del fons. A la dreta una altra porta mena al estudi d'Aureli y jogant simètricament a aquesta se n'obra una altre a esquerra que dona pas a habitacions inferiors.

L'acció comensa a primeres hores de la tarda d'un dia d'hivern. Al darrers la cortina apareix la Vda. Blanc fullejant interessada una il·lusió.

Curta pausa. La Filomena surt de la porta de l'esquerra acabantse de polaynar. Abdues vesteixen ab riquesa, elegants trajos dels que s'acosten a dur pera rebre visites.

FILOMENA (*Te com uns 20 anys. Es esbelta y d'aire altiu. Vesteix ricament però ab un cert abandó de gust dubtós. El seu mirar es soberb y atrevit y el seu parlar sec y impulsiu. Apareix y avensa ab pausa mirant al entorn ab un somriure lleuger y dolorós. S'abandona a una cadira y pregunta agrement;*)

Avuy ningú, ja no ha vingut ningú, mamà?

VDA. BLANC (*Aparenta uns 48 anys. El seu culte a la tradició, la seva imaginació y el seu sentimentalisme la donen en absolut. Esclava de tants prejudicis, tots els actendeixen a una sola fi. Es correcte, distingida y te la superbia de la convicció. Respon amargament*)

Ja ho veus, filla meva!

FILOMENA

Quína vida més tonta aquesta.

VDA. BLANC

Fa ben poc temps que les més nobles families teníem com una distinció l'alternar ab nosaltres... y avuy...

FILOMENA

Avuy se n'allunyen com d'una mala cosa. L'abandó y la vergonya cauhen fatalment sobre la nostra casa.

VDA. BLANC

Esperem. El temps enterrarà al oblit els motius aquest allunyament y tornaràn els dies de ben estar.

FILOMENA

Sí... esperem, però mentrestant que en Joaquím s'ha permés el luxe d'ofendres... y no ha tornat.

VDA. BLANC

La única que no ha sapigut abandonarnos, es donya Berta.

FILOMENA

Oh! . . Donya Berta si que...

VDA. BLANC

Sols ella ha seguit visitantnos.

FILOMENA

Y... ja ho veus; ella, justament es la única que tant hauria fet.

VDA. BLANC

Devant de lo que'ns passa encare deuríem estarnhi ahides.

FILOMENA

No ho comprenc. Jo les qu'hauria volgut veure no-ment a casa son les meves amistats. Ab elles podia par de tot lo que tinc de callarme ab donya Berta.

VDA. BLANC

Tornaràn, filla meva, tornaràn... No cal perdre la esperança.

FILOMENA

Sembla impossible. En un moment totes les portes tancades y mudes totes les veus d'afecte.

VDA. BLANC

Sobreposem nos a la fatalitat del moment, aserenem-y y trevallem pera rehabilitar el nostre nom.

FILOMENA

Es tant difícil mamà!... tant difícil!...

VDA. BLANC

Pensa que sobre'l blasó del vell comptat de Vallauria hi han posat encare, ni may s'hi posarán, les ombres menyspreu.

FILOMENA

Però ab tota la esplendor dels nostres títols y de la gran grandesa, m'igret aquí, a casa, fora del mon...

VDA. BLANC

Pobre Filomena!

FILOMENA

Com si de lo que el meu germà fa o deixa de fer sem nosaltres les culpables. (*Pausa breu.*)

VDA. BLANC

Jo no sé'l meu fill com s'ha tornat!

FILOMENA

Si jo fos de tú...

VDA. BLANC

He fet ja tot lo que bonament pot fer una mare tornar-lo al bon camí.

FILOMENA

Gran cosa has fet!

VDA. BLANC

Li he demanat ab llàgrimes als ulls que respecti la tradició de noblesa del seu bressol.

FILOMENA

Per què no li obligues?

VDA. BLANC

L'Aureli no pot tractarse com un infant. El meu germà s'ha criat sempre en un medi ben diferent de nosaltres.

FILOMENA

Sempre t'ho havia advertit. Tú, mort el papà, no gueres educarlo fora.

VDA. BLANC

va aprendrehi molt!

FILOMENA

de què'ns ha servit!...

VDA. BLANC

lo que are fa no te res que veure ab lo que allí li
enyaren.

FILOMENA

no prou t'ho repetia: Per què tan lluny!... Què podien
er més els mestres d'Escocia que els d'aquí?

VDA. BLANC

no imposaren les nostres costums. El teu papà, que
el sía, sigué també educat al estranger.

FILOMENA

però nosaltres quedàrem soles. Si'l papà hagués
ut.

VDA. BLANC

h, si hagués viscut el teu papà! Perquè no son, com
enses, els estudis que rebé al pensionat d'Escocia'ls
transformaren al meu fill!...

FILOMENA

no, ja sé que els estudis, precisament, no'n son la cau-
i no lo que ha vingut després!

VDA. BLANC

va venir ab una febre de conèixer mon, més mon del
havía vist encare...

FILOMENA

Y tú, lluny d'escoltarme, li dongueres ales.

VDA. BLANC

Què podíia fer aleshores?

FILOMENA

Retenirlo.

VDA. BLANC

Ja era tart.

FILOMENA

Sempre has fet tart a tot... tú, y are també'n fa

VDA. BLANC

Oh... are... are...

FILOMENA

Are t'has adonat de que no hi tens cap domini
el teu fill!

VDA. BLANC

Encare li tinc, sí; però cal parar compte al ex
lo...

FILOMENA

Quan podíes dominarhi sobre'l seu cor, te l'all
res del teu costat.

VDA. BLANC

Aixís pertocava als seus títols de noblesa.

FILOMENA

Lo que tú vulguis, mamà, però quan després de
anys tornava del pensionat, ja era tot un altre.

VDA. BLANC

El temps serà'l seu mellor mestre de desenganys...

FILOMENA

Y quan hagi passat aquest temps, ja serà tart també... tart per tot, allavores...

VDA. BLANC

Camina massa segur per torsar de camí tant fàcilment.

FILOMENA

T'acobardeixes?

VDA. BLANC

Oh, no m'acobardeixo, no; es que no es tan senzill com penses, variar la conducta del meu fill.

FILOMENA

El teu fill... la conducta del teu fill... quan penso la vergonya que'm feu passar aquella vetlla, m'esborrono tota.

VDA. BLANC

No puc pensarhi.

FILOMENA

Y estava plé el teatre, ben plé, esplèndit...

VDA. BLANC

Cap de les families amigues se feu sorda a les nostres invitacions.

FILOMENA

D'aquí ve qu'are s'hagin apartat de nosaltres!...

VDA. BLANC

Quína vergonya!

FILOMENA

Hi havia rahó, no cal negarho, hi havia tota la rahó per pendres en el sentit que's prengueren la nostra insistència en convidarles.

VDA. BLANC

La intenció en nosaltres era una altra...

FILOMENA

Y no obstant totes les apariències ens traeixen.

VDA. BLANC

Som ignocentes.

FILOMENA

Però semblen culpables, que és pitjor.

VDA. BLANC

Ho semblen, sí, ho semblen, però un día's farà la llum a casa nostre...

FILOMENA

Costarà molt.

VDA. BLANC

La veritat triomfarà per sí sola...

FILOMENA

Que ets ignocenta! Es massa fonda la ferida per gorirse per sí sola!

VDA. BLANC

Què vols que fassi, doncs?

FILOMENA

n... oh... justament es això que voldria saber: Què
ue fassis...!

VDA. BLANC

o m'humiliaré pas demanant perdó d'una banda a
a.

FILOMENA

ay!

VDA. BLANC

lavors crec que esperar es lo més rahonable.

FILOMENA

clar; la culpa ve de tant lluny per part teva...

VDA. BLANC

m vulgues culpar, filla meva...

FILOMENA

que sí que ho ets de culpable, mamà... Ja ho po-
ir això entre nosaltres, ho ets de culpable...

VDA. BLANC

í podia pensarho lo que va passar.

FILOMENA

rtes intimitats, sols a tú te les havien confiades...
o ho sab tothom, mamà... y això'ns compromet.

VDA. BLANC

no deya íntimament, descançantme en vosaltres...

FILOMENA

Doncs ja ho'veus, hem quedat ben lluhides. ho podràs donar a entendre are, que al conviure amics no amagaves la intenció d'ofèndrels...

VDA. BLANC

Pobra de mí...

FILOMENA

Va profanar els segrets més dignes de respecte descobrint llagues massa lletges pera ésser mos-

VDA. BLANC

Lletges, però certes.

FILOMENA

Justament per certes devien ésser callades...

VDA. BLANC

Potser sí.

FILOMENA

May un tal horror s'havía ofert al públic y per tots els amics ens hi deixaren soles. (*Breu pausa*) m'havía passat d'haver d'amagar el rostre per no d'altres.

VDA. BLANC

Pobra filla meva!... Ja ho sé que no ho ets de veritable.

FILOMENA

Tant que t'ho havia repetit que arribaríem a un extrem.

VDA. BLANC

Vulga Deu que tú no't trobis com jo.

FILOMENA

Ho arreglaría molt diferent de tú, mamà.

VDA. BLANC

Potser ho acabaríes de perdre.

FILOMENA

Potser sí, però ho solucionaría més prompte...

VDA. BLANC

Si visqués el teu papà, no passarien aquestes coses.

FILOMENA

Y per què no fas lo que't sembla que'l papà faría?

VDA. BLANC

Me falta, precisament, ésser home.

FILOMENA

Te sobra, precisament, ésser mare.

VDA. BLANC

Filomena!

FILOMENA

Al fi, qui més directament reb les conseqüències de que'ns passa, soch jo, ja ho sabs tú.

VDA. BLANC

Deu no'ns abandona y Ell asserenarà les nostres mes...

FILOMENA

Però jo, mentrestant!...

VDA. BLANC

Duptes de Deu!...

FILOMENA

No, mamà, dupto de tú. (*Iruquen.*)

VDA. BLANC

Y què puc fer jo, pobra de mí?

FILOMENA

T'ho dic y ni m'escoltes... Ets molt covarda tú a aquestes coses.

VDA. BLANCH

Deu meu!

CAMBRERA (*Anonciant a donya Berta que entra pel for*
Donya Berta!

DONYA BERTA (*Aparenta uns 60 anys y potser ne té més. seu vestir es un contrast y una barreja: les robes son boniques però usades y fora de moda. Té refinaments en el parlar. En el tracte, es curiosa, movedissa.*)

Bones tardes.

VDA. BLANC

Ja la esperavem, donya Berta.

D.ª BERTA

No paro un moment, filla meva. Tot el sant dia d'una banda a l'altra fent visites de metge.

VDA. BLANC

Vosté sempre tant atenta!

D.ª BERTA

Cal conservar les velles amistats, senyora.

VDA. BLANC

Segui, donya Berta, segui.

D.ª BERTA

Y la Filomena? Te trobo tota pansidota...

FILOMENA

Puc ben estar contenta ab lo que'ns passa, donya Berta...

D.ª BERTA

Què?... per què en Joaquim Rimbau t'ha deixat?

FILOMENA

Li sembla poc encare?

D.ª BERTA

Ay tontona!... Deixa que passi aquesta turbonada de lo que han de sobrate son galants...

FILOMENA

Psche... galants... galants...

D.ª BERTA

Tú ets forsa vistosa y de qualitats no t'en manquen...

FILOMENA

Y l'aburriment? y'l neguit d'aquets dies? qui es que t'lliurármels!

D.ª BERTA

Resignació, filla meva, resignació. Mira, jo'm tinc a certa edat y ho he perdut tot, fins les esperances reconquerirho...

FILOMENA

Y no'l sofreix el martiri de l'aburriment?

D.ª BERTA

Me resta l'honor y les amistats y ab això ja contenta...

FILOMENA

Y qui fins això ha perdut, com nosaltres?

D.ª BERTA

Tú ray qu'ets jove!... La cosa es sapiguer resignarse...

FILOMENA (*entre-dents y ab menyspreu mentres desapareix la cambra de la dreta.*)

Sí, de resignació vivim.

VDA. BLANC

No'n faci cas, son joves y'ls costa avenirse a les constancies...

D.ª BERTA

Una mica difícils, per cert, una mica difícils...

VDA. BLANC

Ja pot dirho, ben difícils...

D.ª BERTA

Oh y fins m'atreviria a dir més difícils, potser, que la senyora comptesa's pensa...

VDA. BLANC

... el pitjor me penso.

D.ª BERTA

... tant meteix el seu fill ne va fer un xic massa.

VDA. BLANC

... a inevitable per part meva...

D.ª BERTA

... el tema obligat de totes les converses de saló.

VDA. BLANC

... ína vergonya!

D.ª BERTA

... Baró de Puigvert volia exigirli la reparació del
... honor fentne qüestió personal...

VDA. BLANC

... l'Aureli?

D.ª BERTA

... tament. Però'ls amics li han donat a entendre
... o podia demanar tal a qui s'havia deshonorat ab sa
... cta.

VDA. BLANC

... s amics del Baró han sigut forsa discrets...

D.ª BERTA

... n dat plè compliment a la fórmula.

VDA. BLANC

... rquè si anavem a mirar...

D.ª BERTA

Y tal, senyora comptesa, y tal... Però aquestes deuen quedar-se entre nosaltres.

VDA. BLANC

Ben cert. Son patrimoni exclusiu de les convendes de saló, com vosté ha dit.

D.ª BERTA

Jo, parlant ab reserva, però ab tota franquesa tota franquesa... vol que li confessi una cosa, senyora Blanc?

VDA. BLANC

Vosté meteixa.

D.ª BERTA

Aquella nit, la nit de l'estrena, vaig gosarhi molt de teatre...

VDA. BLANC

Senyora!...

D.ª BERTA

Tal com li dic.

VDA. BLANC

Y aixís gosa burlarse del meu dolor.

D.ª BERTA

No tal, amiga, no tal. Lo que'm divertía era l'orgull dels altres...

VDA. BLANC

No puc compéndrela.

D.ª BERTA

Ja sab que totes les coses que deya seu fill per boca
ls comedians no'm venien pas gaire de nou.

VDA. BLANC

Sí, ben cert.

D.ª BERTA

Però no pot imaginarse la gracia que'm feya, per
emple, quan el senyor Carreres s'alçava indignat y
ya les filles, ruboroses, de la sala...

VDA. BLANC

Donya Berta, per Deu.

D.ª BERTA

Oh, que be, que be fou imitada la cursileria de la
hereditas que's volia casar ab el vell milionari...

VDA. BLANC

Pobra noya!

D.ª BERTA

Y després quina sorpresa, quan el papà s'adona que'l
tendent de la filla té certes relacions compromete-
tes ab la seva amistançada..

VDA. BLANC

Quina ridicolesa!

D.ª BERTA

No's cregui, ha dut un trastorn gros el seu fill.

VDA. BLANC

Està tot tan malejat, que no m'estranya.

D.ª BERTA

Val a dir per això que'l senyoret Aureli, avans de
retreure aquestes coses dels altres, havia de mirars
an ell meteix.

VDA. BLANC

El meu fill?

D.ª BERTA

Cóm! no'n sab res?

VDA. BLANC

Quín es aquest misteri?

D.ª BERTA

Perdoni, senyora Blanc, jo no ho sabia...

VDA. BLANC

Y què se'n diu del meu fill?

D.ª BERTA

Però, realment no'n sab rès, no'n sab rès, rès, vost

VDA. BLANC

Què vol que'n sàpiga?

D.ª BERTA

No es cosa de l'altre mon, per això, no's pensi...

VDA. BLANC

Sigui lo que vulgui, esplíquis, donya Berta.

D.ª BERTA

Sento haverli fet una insinuació d'aquest caràcter.

VDA. BLANC

parli ab franquesa.

D.ª BERTA

El cas no té res de nou ni extraordinari...

VDA. BLANC

Quin cas es aquest?

D.ª BERTA

Es un cas corrent, naturalíssim entre la bona societat... fins a cert punt, distingeix...

VDA. BLANC

Però llavors, què hi ha que dir?

D.ª BERTA

Però és justament el que ell retreu als altres com a exemple...

VDA. BLANC

Però la comprenci!...

D.ª BERTA

Però part d'això, el fet és ben natural.

VDA. BLANC (*ab un cert deix d'amargura*)

El meu fill té una amant... una amant...

D.ª BERTA

Però sento haverli causat aquest dolor, amiga.

VDA. BLANC (*reaccionant*)

Però als, es fals tot això, es una calúnnia, una venjan-

D.ª BERTA

Sosseguis, senyora, sosseguis.

VDA. BLANC

Una venjansa baixa que desdúu dels qui se'n va

D.ª BERTA

No'm sabré perdonar may la meva indiscreció...

VDA. BLANC

Y vosté s'ho creu això, donya Berta?...

D.ª BERTA

Què vol que'm cregui jo...

VDA. BLANC

Vostè comprén que'l meu fill puga tenir una ama

D.ª BERTA

No s'ho prengui aixís, senyora Blanc, no s'ho prengui aixís...

VDA. BLANC

Es que no es cert! es que no es cert!...

D.ª BERTA

Y si ho fos, què tindria de particular?

VDA. BLANC

Però no es cert...!

D.ª BERTA

Serà o no serà cert... però en cap cas hi ha mot per desesperarse, amiga.

VDA. BLANC

parlim francament, sincerament, donya Berta. Vos-
ho creu que té una amant el meu fill?

D.ª BERTA (*natural*)

, m'ho crec; per què no?

VDA. BLANC

ent!

D.ª BERTA

no mento, senyora Blanc, no mento!

VDA. BLANC

pot provarmho?

D.ª BERTA

es més senzill.

VDA. BLANC

cóm m'ho provarà?

D.ª BERTA

quina necessitat té are d'indisposarse per tant poca

VDA. BLANC

quín fou l'interès de vosté en esbrinar la veritat?

D.ª BERTA

interès que'm prenc pel seu bon nom!...

VDA. BLANC

Una amant!... una amant!

D.ª BERTA

Calmis, amiga meva, calmis y deixemla aquesta
versa.

VDA. BLANC

Com si'ls hereus de les més nobles cases no'n
guessen.

D.ª BERTA

Ben cert que sí qu'en tenen .. però...

VDA. BLANC

Però què...?

D.ª BERTA

Que saben distingir, amiga, que saben distingir.

VDA. BLANC

Això no vol dir que deixin de faltar.

D.ª BERTA

Sí falten, però no se'ls nota. En societat poden
sentarse ab el cap ben alt.

VDA. BLANC

Y per què no'l meu fill?

D.ª BERTA

Li manca aquella delicadesa ab qu'els altres sa
amagar el mal.

VDA. BLANC

Quin interès ha de tenir en semblar dolent?...

D.ª BERTA

Oh, es que...

VDA. BLANC

Hi ha més encare?...

D.ª BERTA

Hi ha, que no falta qui assegura que se'ls ha presos
ssa seriament aquets amors.

VDA. BLANC

Pobre fill meu...

D.ª BERTA

Ja ho diuhen, falta d'experiencia...

VDA. BLANC

Jo la sabré la veritat, donya Berta.

D.ª BERTA

Farà bé èn asegurarsen.

VDA. BLANC

Jo la sabré de llabis del meu propi fill.

D.ª BERTA

Si li es franc...

VDA. BLANC

Ell no negarà a la seva mare lo que sab tothom. Y si
cert...

D.ª BERTA

Com desgraciadament ho és...

VDA. BLANC

Si és cert, donya Berta, sabré obrar com me pertoca...

D.ª BERTA

Y allavors veurà quant injusta ha sigut al duptar de les meves paraules.

VDA. BLANC

Totes les meves il·lusions, totes les meves esperances perden-se ab el meu fill!

D.ª BERTA

Asserenis, amiga... (*Truquen.*)

VDA. BLANC

La meua vida d'anhels apagant-se lentament, lentament!

D.ª BERTA

El seu desconsol li fa veure lo que no existeix...

VDA. BLANC

Oh, no; no és la fantasía que m'atormenta, és la mà invisible de les circumstancies que m'exprem el cor!

D.ª BERTA

Pensi que és per la seva filla que ha de saber imposar-se a les circumstancies.

(*A poc que s'ha sentit el timbre Filomena haurà aparegut al llindar de la porta del fons aturant-se*)

sguardant qui arriba. Quan se suposa oberta la
y coincidint ab les darreres paraules de D.ª Ber-
tomena fa un gest insinuant menyspreu y aven-
e ab laçament anoncia).

FILOMENA

Aureli... (Les dugues amigues procuren amagar
ció. Torbades no acerten a cambiar la conversa,
a presencia d'Aureli les posa sobre si. Aureli
nta uns 28 anys. Vesteix^a ab esmerada correcció,
lls expressius y'l gest desinvolt. Du la cara afei-
lls cabells bipartits. Entra llevantse'ls guants).

AURELI

nes tardes. (D.ª Berta s'alça complimentosa. Au-
sa'l front de la seva mamà).

D.ª BERTA

u lo guardi.

AURELI (allargant la ma a D.ª Berta)

nes noves porta D.ª Berta?

D.ª BERTA

ja ho pot veure, jo, com sempre...

AURELI (a Filomena)

tu que't pasa?... encare no t'ha fugit el malhumor?

FILOMENA

níl...

AURELI

a tú, que't te de durar tota la vida... l'anyorament.

FILOMENA

nbla estrany qu'encare't gosis burlar del meu

Aureli!

D.ª BERTA

No li fasi recordar.

AURELI

Es que'm dol véurela aixís sense motiu, es que voldria veure a tothom ab el rostre rialler y expansiu y a casa, no'm trobo ab res més que ab cares enguadades y sospirs y queixes.

D.ª BERTA

No deixen de faltar motius...

AURELI

Motius!... jo no'ls hi veig senyora, me seria grat V. me'ls justificués.

FILOMENA

Oh!... tú, ja ho sabèm!... no veus res tú, no'l pot comprendre'l nostre dolor l'home del día...

AURELI

No, certament, no'l puc comprendre. Sempre ha cregut que eren altres penes les qu'arrancaven sospir tant fondos.

FILOMENA

No tothom es com tú.

AURELI

Ho creuré. Però pensa que si haguesses vist lo que es la vida real, fora del març per ahon te l'han deixat veure, no dixeries perdre aquestes llàgrimes malagades.

es, per res... perquè'l dolor veritat encare, sortosa-
no ha arribat a arrencarten de més vives.

VDA. BLANC

l meu!... may el meu dolor havia sigut tan intens
re...

AURELI

, ab el teu si que hi crec de dolor mamà; tú t'ima-
haver perdut quelcom que és més que la teva àni-
eteixa, t'ho imagines no més... que no es cert...
ella...

FILOMENA

, jo no he perdut res, he guanyat la teva consi-
ció...

AURELI

t sembla poc guanyar en aquest temps de descon-
cions?

FILOMENA

bécil!

AURELI

ercés...

D.ª BERTA

ixinho passar, que son massa recents les causes
parlarne serenament.

VDA. BLANC

reli!... més que per mí t'ho prego per ella, que
en ignocenta dels teus actes.

AURELI

ra mamà. Jo may m'hauria oposat a lo que anavau

a fer, però, fins a cert punt n'estic content de lo que passat.

VDA. BLANC

Y el meu dolor?

AURELI

Precisament perque tinc la íntima satisfacció d'verten lliurat de futurs y més eterns.

D.ª BERTA

Es molt exagerat V. ab les seves coses.

AURELI

Aixó passarà y s'anirà convencent de que no so que li dihuen.

FILOMENA

Y jo, que n'hauré tret de tot plegat?...

AURELI

Molt més que si t'haguesses casat ab en Joaquím.

D.ª BERTA

No'n digui mal, del senyoret Joaquím!

AURELI

No, cap mal D.ª Berta, non' he dit res que no hagi vist tothom. M'estranya hi tot que vosaltres fosseu cándides.

VDA. BLANC

Mirava sols la felicitat de la Filomena.

AURELI

Doncs mira, l'hauríes acertada.

FILOMENA

qué vols dir?

AURELI

aja, síguem franca, germana, tú no l'estimaves, tú
has estimat may.

FILOMENA

, l'estimava.

AURELI

o; menteixes, que'ls teus ulls te delatan. Ni tú l'has
at may, ni ell ha sentit per tú may cap afecte.

FILOMENA

al cap de vall que se te'n dona!

AURELI

i no l'estimaves y per això no comprenc el teu

FILOMENA

més comprens lo que't convé, tú.

AURELI

t'havís adonat encare de que'l teu galant no sa-
om desdirsen de les seves promeses?

FILOMENA

cesitava les teves insidies...

D.ª BERTA

no, això no, el senyoret Joaquim es un perfecte
ler.

AURELI

Quan un cavaller es un cavaller de veres, no s'essa ab tant petits motius pera desferse dels seus promisos...

VDA. BLANC

Aureli!... Aureli!... pensa que fou massa viu tratje...

FILOMENA

Te sembla poc, desvergonyir-lo als ulls del públic?

AURELI

Si es que de debó te vergonya y s'ha sentit quin culpa hi tens tú?

FILOMENA

D'això'm queixo.

AURELI

Perquè no se les heu ab mí, si es que de mí ha patit la ofensa ..?

D.ª BERTA

Mereixia més respecte tractantse de qui's tracta?

AURELI

No vaig ferli més qu'un favor, D.ª Berta...

FILOMENA

Que paguéem nosaltres?

AURELI

Que disfrutém, diries mellor.

FILOMENA

e n'alegres doncs, de que m'hagi deixat a la ver-
a?

AURELI

e tot cor, germana. .

FILOMENA

goses dirm'ho?

AURELI

o es atrevir-se més que lo que ell gosa mofantsen.

FILOMENA

e mí?

AURELI

e tú y de tots.

D.ª BERTA

a, no ho cregui, no ho cregui.

VDA. BLANC (*ab expressió dolorosa*)

s possible!

AURELI (*insinuant*)

y mamà, si ho sabfes.

FILOMENA (*contenint la seva ira*)

qué pots dir més encare!

AURELI

de en contes de excusar la seva actitud incompre-
s'entreté desgranant les més tontes ironies sobre
ves dots y la nostra casa.

VDA. BLANC

Sería indigne procedir aixís.

D.ª BERTA

Vosté exagera, senyoret Aureli, V. exagera.

AURELI

Això, mellor que jo, li explicarà la senyoreta Elv

FILOMENA (*sorpresa y manifestant-se mes irada*)

Qué vols dir?

D.ª BERTA (*astorada sense acertar a salvar la situació*)

No'n fassi cas de lo que's diu, no'n fassi cas.

AURELI

Si ja es vell el conte, senyora; ja es vell.

D.ª BERTA

Males volences, vet'aquí tot, males volences.

AURELI

Prompte's veurà lo que son.

FILOMENA

Què s'ha de veure?

AURELI

Avuy s'ha concertat la boda.

FILOMENA

La boda?

VDA. BLANC

Deu meu!...

AURELI

Seràn unes noces de desagravi.

FILOMENA

I ab l'Elvira... la meva enemiga, la Elvira.

AURELI

Una benedicció matrimonial repararà l'ultratje... es
xocant...

VDA. BLANC

No esperava aquesta venjansa d'en Joaquím.

AURELI

Tantes coses no eren d'esperar, mamà, y han pas-

FILOMENA

I quí n'ha sigut la causa?

AURELI

Ay, germana, què lluny me duríes si anessem a es-
clar les causes!

D.ª BERTA (*ab una certa discreció maliciosa*)

Com se n'ha de doldre, vosté.

FILOMENA

Yindràs a dir que som nosaltres encare les culpa-

AURELI

No, ben bé vosaltres, no. Son aquest deix de tradició,
esta rancia grandesa, que us fan esclaves...

VDA. BLANC

Aureli, te mano més respecte.

FILOMENA

Oh, casa meva, casa meva, còm no sembles la m
teixa! (*Fent acció d'anarsen.*)

AURELI (*retenintla*)

Vina, vïnam aquí, Filomena; vull que m'expliquis
cambi que hi veus a casa nostra.

FILOMENA

Déixem, déixem... no puc parlarhi ab tú... No m'
ets de germà, no t'en vull ésser!... (*Desapareix resolt
vers la cambra esquerra.*)

AURELI

Bé... tú sí que dons llustre a la teva niçaga... atenta
correcta... temperant...

D.ª BERTA

Senyoret Aureli, fassis càrrec de la seva situació
y perdónila.

VDA. BLANC

Míret a tú meteix .. y quántes te'n veuràs de defect

AURELI

No't nego que no'n tingui també, que a ningú'ns
falten. Però procuro esmenàrmels.

VDA. BLANC

Procures esmenàrtels y no't sabs veure'ls pitjor
que son els que porten el mal estar a casa nostra.

AURELI

Si no fós la teva imaginació y'ls teus prejudicis
pasaría res d'anormal a casa nostra. .

D.ª BERTA

sis sobre sí, senyoret Aureli y reflexioni.

AURELI

Oh la bona concellera D.ª Berta...!

D.ª BERTA

ensi que'ls seus actes son una negació del seu lli-
te... y això may pot ser agradable a una familia de
ndició de Vs.

AURELI

regui, senyora, que sento un inefable plaher al es-
ar les seves paraules tan ben intencionades.

D.ª BERTA

entiria que's pensés que intervinc en el seus assum-
ab cap intenció de mal per V. ni per la seva
mà.

AURELI

rec en la bondat de les seves intencions.

D.ª BERTA

h, no'n dupti, no.

AURELI

les repari que'l seu procedir les contradiu en ab-
t, senyora.

VDA. BLANC

Aureli!...

AURELI

P'explicaré, mamà... Vosté D.ª Berta, te arrelades
les amistats entre la societat, entre lo que aquí
ten per bona societat.

D.ª BERTA

Que conservo y estimo.

AURELI

Y mal faria obrant contrariament. Ella la consid
y l'aten en les necessitats més precises.

D.ª BERTA (*un xic molestada*)

Aquestes coses no son de la incumbencia de V.

AURELI

Tenen certa relació ab lo que vull dirli..

VDA. BLANC

Aureli, jo no puc permetre...

AURELI

No, tinguis por, mamà... (*a D.ª Berta*). Volia di
D.ª Berta, que V. es el reflexe d'una grandesa que
temps fou soberba y forta... y les runes encomanen t
por tan fonda a les febles grandeses d'arel...

D.ª BERTA

No comprenc quina intenció porten aquestes ex
cacions...

AURELI

De que la por fa neixer la pietat y d'aquí la llarg
sa... Un temps poden trobarshi com vosté molts de'ls c
avuy estàn en poixança.

D.ª BERTA

Y pitjor també poden trovarse, al cap de vall ..

AURELI

Es clar, V. conserva tot el prestigi, no hi ha c
dupte y com que además sab ésser agrañida...

D.ª BERTA

o se que vol dir ab tot això.

AURELI

permetim que no la cregui.

D.ª BERTA

explica ab aquesta vaguetat... que no te res d'es-

AURELI

osté preten dur un conçol a la mamà, pobra
à...

D.ª BERTA

depengués de mi sola... l'aconçolarla.

AURELI

molta part sí, de V.

D.ª BERTA

que de mi estigui, doncs, cregui que ho faré gus-

AURELI

ri, D.ª Berta, lo primer que cal que fassi es que,
a lo que diguin fora d'aquí, no li torni a fer saber...

VDA. BLANC

na mal hi ha en que m'ho fassi saber.

AURELI

podem are allargarnos en discutir si hi ha mal o
i ha, però de vegades, fins sense adonarsen, la
fa dona a les coses unes proporcións que no son
la realitat.

D.ª BERTA

Creu potser que falsejo'ls fets?

AURELI

No, no, precisament que'ls falseji, no... a voltes que hi dona importància es la fantasia de qui'ls escolta.

VDA. BLANC

Vols creurem Aureli?

AURELI

Dèixem dir, dèixem dir mamà, que ja acabo. Després D.ª Berta, procuri, ab mes zel si hi cap, observar la meua conducta fora d'aquí. (*D.ª Berta y Vda. Blanca van per replicar y sense que ho logrin afegeix*). Així és, que veigi lo que veigi a casa nostra, portes enfora res n'han de saber...

D.ª BERTA

Ab això vol dir...

AURELI

Vull dir, que potser aquest es un dels sistemes que pot, ab mes eficacia, tranquilisar a la mamà...

D.ª BERTA

Havía entés, doncs, que'm volia dir que a casa V. no hi feya falta.

AURELI

No tal!

VDA. BLANC

Mentres jo visqui, aquest dret ningú més podrà nírlo.

D.ª BERTA

ab a lo que m'he exposat venint a casa de V?

AURELI

perdre... el... passament que podríem dirne.

D.ª BERTA

stament...

AURELI

o temi, D.ª Berta, que mentres la seva paraula sia
ta en pintar lo que'ls seus ulls endavinen cambres
s, lluny de barràrseli les portes se li obriràn més
ades.

VDA. BLANC

ureli... Te privo de que segueixis parlant aixís.

AURELI

m proposo pas seguir mamà...

VDA. BLANC

tenc que mereix una altre consideració qui fa el
de visitarnos.

AURELI (*desapareixent cap a l'estudi*)

se quantes vegades ho he dit que no hi vull inter-
en aquestes coses...

VDA. BLANC

ho veu, D.ª Berta, ab lo que tinc de trovarme!

D.ª BERTA

signació, Sra. Blanc.

VDA. BLANC

No puc tenirne, es que no puc tenirne... pensi que hauria fet lo mateix ab una altre persona de menys confiança.

D.ª BERTA

Deu la prova; el premi que d'ell rebrà, serà superior al sacrifici. (*Pausa molt breu*). Quines tardes molt curtes!...

VDA. BLANC (*alçantse y tocant un timbre*)

Perdoni. Preocupada no havia fet esment de que et tem gairebé a les fosques...

D.ª BERTA

No, no's molesti, de totes maneres es tart y tinc que retirarme...

VDA. BLANCH

Molestia cap, D.ª Berta.

D.ª BERTA

Avuy dono per complerta la meva missió. Me deixo tants amistats jo...

VDA. BLANC

Sentiria que per mí les deixés d'atendre. (*S'alcenta y surten pel fons.*)

D.ª BERTA

Arreveure senyora Blanc y sobre tot, procuri tranquilisarse.

VDA. BLANC

Ho tinc proposat y no desconfío de lograrho. (*La s*)

Blanc ha anat a acompanyar a D.ª Berta fins
edon de la casa. La escena queda un instant sen-
guí, apareix la Cambrera, dona'l llum y torna
ir. Cuasi al meteix temps surt la Sra. Blanc,
a un moment sola, indecisa, preocupada, però
intse de sopte s'emmena fins al llindar de l'estu-
Aureli y'l crida en veu baixa.)

VDA. BLANC

Aureli... Aureli!

AURELI

crides?

BLANC (S'abandona confiada a les espatlles del fill y con-
plantlo diu ab sentiment.)

meu!

AURELI

è tens mamà?... Eh?... digues, què tens?

VDA. BLANC

què no vols compadirten del meu dolor. (S'aban-
a una butaca aixugantse'l plor.)

AURELI (ab el meteix to)

volguessis escoltarme ja t'hauries tranquilisat.
ú fas més cas dels altres que del teu propi fill.
s per qué ho fas això? Cúideten més de mí, creu-
ulgues coneixem y veuràs que no soc tant do-
om te penses.

VDA. BLANC

què m'enganyes!

AURELI

jo no t'enganyo, no t'he enganyat may, mamà;

per això m'he perdut, per no sapiguer enganyarte
viscut sempre tant allunyat de les engorroses hab
vostres.

VDA. BLANC

Massa't comprenc, jo'n tinc la culpa, tens rah
meu, jo'n tinc la culpa!

AURELI

Ho veus dona ho veus? La teva imaginació s'ex
y't trastorna totes les coses...

VDA. BLANC

Jo't vareig allunyar del meu costat quan ab més
devia vetllarte.

AURELI

Justament de totes les rancies costums d'aqu
casa la que mes be m'ha fet, fa penedirten ..

VDA. BLANC

No, no'm penedeixo. Ja tant se m'en dona de lo
pensis.

AURELI

Y doncs?

VDA. BLANC

El meu dolor ve de més endins.

AURELI

Atxís, no't comprenc.

VDA. BLANC

Es qu'avuy han vingut a augmentarlo noves fatals
meu fill.

AURELI

an enganyat, mamà.

VDA. BLANC

u ho volgués. (*Transició y ben confidencial.*) Tú
mes, veritat?

AURELI

no puc deixar d'estimarte.

VDA. BLANC

rò més que a mí, estimes a un altre ésser...

AURELI

mamà, no. Entre les moltes coses que estimo, tú,
na de les preferides.

VDA. BLANC

m dugues les preferides.

AURELI

siguis gelosa, dòna, ets tú, tú sola.

VDA. BLANC

c jo... y una altre dòna...

AURELI

... potser t'han dit...

VDA. BLANC

us com m'enganyaves?...

AURELI

, sencillament t'ho ocultava. Si avans me n'ha-
es parlat, tampoc te l'hauria negada.

VDA. BLANC

m sab pas greu que't despertis. Altres joves, a la
edat n'han fetes de molt pitjors...

AURELI

Tú no'm comprens mamà.

VDA. BLANC

Molt be't comprenc, fill meu. Tú't sents a la flor de
juventut, vols gaudirten y has comès una disba
una disbauxa vulgar que la teva mamà't perdona,
què a la fi, no tè res d'extraordinaria.

AURELI

Tú'm veus molt diferent de com soc, o m'hi
veure, qui sab. Y are'm consideres com cualsevol
bertí de casa bona.

VDA. BLANC

Ab bon xic més de criteri y de vergonya.

AURELI

Doncs t'equivoques mamà. Jo no soc capàs de fe
que tú't penses.

VDA. BLANC

No l'hauràs pas recollida per caritat, an aque
noya de qui's parla?

AURELI

No la he recollida, com tú díus, per caritat; sencil
ment, la estimo.

VDA. BLANC

Veus?

AURELI

Però la estimo molt d'altra manera de la que tú
poses.

VDA. BLANC

la clar.

AURELI

t'has cregut,—o t'han fet creure, qu'això no m'ho
encare,—que jo he buscat una dona agradable
us sentits, pera satisfer baixes concupisencies.

VDA. BLANC

ctivament.

AURELI

s, doncs t'has equivocat Es una noya.—Una se-
a, si així't plau més, mamà.—Es una senyoreta
ferenta també, en tot, de les que tú coneixes.

VDA. BLANC

que's distingeix tant?..

AURELI

n quelcom de més espiritualment sublim que la
, y per sobre de tot una propensió a assimilar-se
fé y el meu modo de veure les coses, que me
t adorable.

VDA. BLANC

però després de tot, que't proposes?

AURELI

anar formant-la pera que ab el temps devin-
ama dels meus somnis.

VDA. BLANC

olt bonic, tot això es molt bonic, però pensa, fill
e no faltarà qui la senyali, no justificant la vos-
tat ab rahons més convincentes.

AURELI

Oh! mira, deixels que senyalin, que s'esplayin per això perderà res als meus ulls, ni modificaran meus propòsits.

VDA. BLANC

Y en concret, fins ahont penses arribar en els propòsits?

AURELI

Qué vols dir?

VDA. BLANC

Quan aquesta... senyoreta, s'hagi assimilat tot lo quan ja l'hagis formada a semblansa teva, quin p n'obtindrà ella dels teus sacrificis?

AURELI

Encare't comprenc menys o potser ets tú qui no sapigut comprendre.

VDA. BLANC

Jo imaginava que lo que tú fesses per ella, influ en quelcom sobre el seu destí...

AURELI

Induatablement, sobre'l destí del dos y dels tres fills.

VDA. BLANC *(ab tot l'ofegat dolor de la dignitat ofesa)*
Aureli!

AURELI

De qué t'admires?... Fins are no m'has comprés?

VDA. BLANC (*ab fèrmesa*)

això no serà. La sanc del qui es fill meu, no's do-
la primera qualsevol qu'ell pretengui.

AURELI (*seré y ferm*)

mà, no la infamis.

VDA. BLANC

un ilús.

AURELI

serénat, que se bé a qui he confiat el meu per-

VDA. BLANC

teu pervindre... y t'abàndones a la primera que
a, a la primera qu'ha sapigut despertar en tú sen-
s que mantingueres fins are adormides.

AURELI

as una gran veritat ab una plena inconciencia. Si
renguesses la sublimitat d'aquestes sensacions
sapigut despertar en mí una ànima germana, si
entenguèsses de la baixa manera ab que me les
as, qu'n fora de diferenta la teva indignació.

VDA. BLANC

tic ben serena, fill meu, ho veig ben clar lo que't
n de veure els teus sentiments, oferintho ab ex-
por de les primeres il-lusions.'

AURELI

e tractés com un adolescent perquè no has pogut
trar en l'ànima del home, tú encare veus en mí el
nimat de vuit anys que s'arracerava sota'ls teus

brassos amorosos devant de cada nova revelació de vida... Pobre mamà...

VDA. BLANC

Jo hi veurè sempre en tú una víctima de les te falses visions de perfecció.

AURELI

Ni soc tant perfet com te penses, ni tant dolent com te diuen. Tú si que ets bona y sofreixes esclava de passió que'm portes. Llàstima de que aquesta adora te privi de coneixer l'ànima del teu fill!...

VDA. BLANC

Si jo la conec be la teva ànima, si visc no més la teva benaurança y la de la teva germana, si fins sanc donaria per veureus feliços.

AURELI

Ho sé mamà, ho crec, que jó si que les comprendes les teves frisanques.

VDA. BLANC

Tú no'm desobeiràs, veritat Aureli? tú no voldràs acabar de sumergir en el deshonor el nom que portes per una causa tan nímia...

AURELI

No'm parlem més d'això.

VDA. BLANC

Si fill, si, parlemne, parlemne, que la meva ventura està en sospens d'aquesta conversa.

AURELI

s que jo no'l deshonro ni l'he deshonrat may el meu
... que jo l'entenc d'una altra manera l'eternisar-lo
lo gran y noble.

VDA. BLANC

o, no es això, es qüestió de sanc, es la sanc teva
no pot confondres ab la que corra per venes ple-
s.

AURELI

aines preocupacions més inútils mamà. Es l'ànima
a y no la sanc la que porta un sagell de noblesa.

VDA. BLANC

ota la meva dignitat, totes les meves forces de
y de mare s'oposaran a n'aquesta baixesa.

AURELI

erà en va tot lo que fassis, ben en va.

VDA. BLANC

ú no ho faràs Aureli, veritat que no ho faràs.

AURELI

àlmat, càlmat...

VDA. BLANC

ue no voldràs que l'ombra dels teus pecats s'exten-
ns a nosaltres.

AURELI

o, això si que no.

VDA. BLANC

Que la teva conducta d'avuy en endevant, tornar
la pau a casa nostra.

AURELI

Ja ho veig mamà, ja ho comprenc... jo aquí a casa
hi soc un extrany.

VDA. BLANC

Oh no, per mí no, Aureli...

AURELI

Sí sí, per tú y per tots, es innegable...

VDA. BLANC

Com pot serli estrany un fill seu a una mare...

AURELI

A casa may habían passat aquests trastorns, ten
una placidesa aquesta casa...

VDA. BLANC

Quantes voltes en la placidesa, jo pensava ab el fill
que al retornar havia de donarli una vida nova...

AURELI

Y el teu fill vingué, y s'han destruit totes les teves
il·lussions.

VDA. BLANC

Però hi queda una esperança encara...

AURELI

Ja no n'hi ha cap mamà... Ni per part teva, ni per
part meva...

VDA. BLANC

om a tems encara a reabilitarnos.

AURELI

El teu fill també'n tenia d'il·lusions de dur una vida
a aquesta casa, una vida forta, exuberant llumi-

...

VDA. BLANC

etorna la rahó, fill meu.

AURELI

re, ja ho veig, jo ho he somogut tot; els puntals ja
ven consumits per dintre y el perill ha sigut gros...

VDA. BLANC

si el penediment es sincer, may son massa grans
culpes...

AURELI

Te trencat la austera pau d'aquesta casa portanhi
olor y la inquietut...

VDA. BLANC

Pots retornarli encara...

AURELI

Si, penso tornarli... La casa, la nostra casa y jo, som
s coses oposades .. May podríem avenirnos... Men
reé...

VDA. BLANC

Te n'aniràs, has dit?

AURELI

Si me'n aniré. No vull que vosaltres sigueu les víctimes d'aquesta incompetència de noblesses.

VDA. BLANC

Y ahont aniràs sol, sense el meu apoi...?

AURELI

No'm perderé, no temis, qu'he après a caminar a els ulls oberts a totes les clarors.

VDA. BLANC

Tú no pots anarten.

AURELI

Estic resolt.

VDA. BLANC (*ab emoció*)

Doncs vesten. Sofreix, purifiquet en la sofrensa y quan vegis clara tota la immensitat del meu afecte, retorna.

AURELI

Que poc me coneixes mamà...

VDA. BLANC

No has volgut escoltarme, no m'has volgut creure may... quan hauràs de penedirten.

AURELI

Si t'escoltés mamà, si m'apiadés del teu dolor, comensaria la meva desventura.

VDA. BLANC

Y es cert que no'n tens pietat de mí, de lo qué per tú sofreixo?

AURELI

Mamà... mamà...

VDA. BLANC

Vesten, vesten, que ja sabràs lo que una mare es-
na.

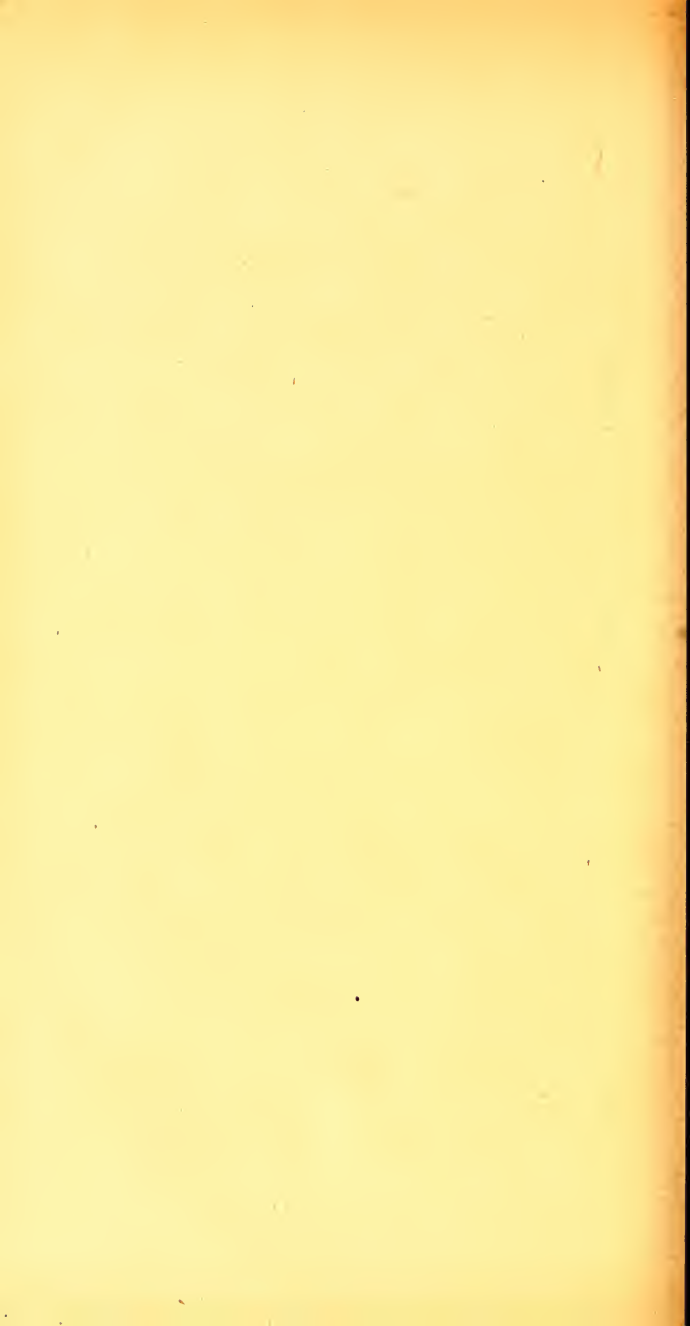
RELI (*que ab el joc d'escena haurà quedat aprop del seu es-
tudi diu ab molt sentiment.*)

Me n'aniré. (*Y desapareix; la Vda. Blanc s'alça rà-
da ab desesper, lluitant entre'l seu amor maternal y
seva dignitat, ofegant cap endins la exclamació su-
ema que'l dolor li fa neixer.*)

VDA. BLANC

Fill meu!... (*Cau de cap al sofà y diu, plorant a llà-
ima viva.*) No pot ser, no pot ser, cal que s'esmeni.
*al cap de poc, volguentse justificar ella meteixa,
care diu plena de confiança.*) Tornarà... tornarà.
a FILOMENA ha aparegut poc avans y extranyada a
lo que veu arronsa les espatlles ab indiferencia y
sapareix mentres se clou la)

CORTINA

ACTE SEGÓN

Sala baixa en una casa d'esbarjo isolada. Una ampla vidriera de vidres quadrats simétrics, s'obra en el mur del fons mirant al camp. A la dreta hi ha la sola porta que dona al rebedor de la casa y a esquerra dugues portes més; la d'últim terme mena a la cambra de la Vda. Avell y la de primer a tres habitacions. El conjunt inspira un bon gust modern y alegrador. Tot es de tons clars, parets, mobles, la cortina qu'està correguda fins a la cel·la de la vidriera, etc.; la decoració es sencilla y elegant. Els mobles de bon gust, distribuïts atenentse al bon criteri del director, procurant no més, que els indispensables, que no hi manqui al fons al peu de la vidriera una *chaise longue* y aprop una tauleta quadrada ab papers y llibres.

La escena comença a mitj matí d'un diumenge de primavera. Al desferri de la cortina la Vda. Avell indolentment abandonada a la *chaise-longue* s'allegeix y entra Laura per la dreta ab un manyoc de flors que anirà a contribuir entre uns bibelots apropòsit del damunt d'un moble.

Laura (te uns 20 anys. Es afable y exquisida. Una distinció suprema ennobleix el seu gest y el seu parlar y la seva mirada. Porta cos blanc y faldilles de quadret blanc y negre. El vestit escau deliciosament a la seva figura que es de línies suaus y armonioses.)

Tant de bon matí ja dedicada a la lectura, senyora Avell?

A. AVELL (te uns 58 anys, de faccions correctes, marcides per la edat y'ls sofriments. Vesteix ab sobrietat y distinció.

Tota endolada. Sobre el front seré, lleugerament solcauen bipartits els cabells grisencs.)

Llegeixo, llegeixo, però'l pensament me vola ben lluny, no's cregui.

LAURA

Vosté s'expansiona poc.

VDA. AVELL

No puc expansionarme. Res logra distreurem dels meus recorts!...

LAURA

Cal que s'hi esforci, doncs, cal que s'hi esforci.

VDA. AVELL

Ja m'ho proposo, però no m'es possible.

LAURA

Al mon, no hi ha res impossible Sra. Avell.

VDA. AVELL

Per la juventut ben cert, no hi ha res impossible però a la meva edat y quan se du l'ànima rosegada per un passat dolorós...

LAURA

Sempre el seu passat, sempre el seu passat...

VDA. AVELL

Vosté, filla meva, ha trobat en el seu camí una ànima generosa y també forta que li ha despertat les més venturoses il·lusions.

LAURA

Ben cert; ella ha contribuït en molt a formar el meu esperit...

VDA. AVELL

Y es tan necessari en la vida trobar una ànima germana!...

LAURA

En la meua ha sigut una fita venturosa que m'ha essat un camí, en mitx del desert del meu incert perendre.

VDA. AVELL

Y cuàntes ànimes s'hi perden per la immensa buydor d'aquest desert...

LAURA

Vol dir, senyora Avell?...

VDA. AVELL

Totes aquelles que no han trobat encare, ni may la obaràn, la seva ànima meteixa encarnada en la de n'altre èsser que'ls hi senyali un camí...

LAURA

Mes no tots els camíns porten a la ventura...

VDA. AVELL

Porten a lo inconegut. Vosté meteixa fa vía vers lo conegut y no se'n ha donat compte encare.

LAURA

Jo totes les meves il-lusions, totes les meves esperances les tinc posades en Aureli.

VDA. AVELL

Hi creu fundament, passionalment V. ab Aureli?

LAURA

Sí, sí, senyora Avell...

VDA. AVELL

Està en la convicció de que l'afecte que li porta, nascut a impuls de quelcom qu'es més sublim que seves paraules y que'ls seus llibres?

LAURA

Oh, sí, ben segura, si les seves obres fossin considerades del tot dolentes, no per això deixaria de estimar-

VDA. AVELL

Ell, certament, ha donat proves d'estimarla a vost

LAURA

L'Aureli no sab fingir, senyora Avell.

VDA. AVELL

La crec, però y si ell, sens haversen adonat, no es més en V. altra cosa que l'ànima de la seva obra, essència, el dolor de la seva obra meteixa que dem renovarà per lo que li sugereixi una nova creació?

LAURA

Vosté creu en la possibilitat d'això que diu?

VDA. AVELL

Jo la estimo molt a V. y la voldria veure ben fesa. Es el meu propi dolor que'm fa neixer aquests dupes crudels. Sempre aquests duptes! Tant de bó qu'hagusen nascut més oportuns pera la meva vida!

LAURA

Però V. en dupta de l'Aureli?

VDA. AVELL

He perdut la fe en totes les coses y aquest es el meu ment...

LAURA

Pobra senyora! V. sofreix y jo no se aconçolaria...

VDA. AVELL

M'esforso. pera creure que la única missió que'm resta la la terra es fer bé, fer bé a tots els qui sofreixen, ra conçol dels meus neguits:

LAURA

Es molt bona V....

VDA. AVELL

Però fins he perdut l'acert de aquesta missió meva y r això dupto y m'atormento perque voldria durli tota felicitat y, mirant el passat meu, temo robarli...

LAURA

Tranquilisis y no dupti de nosaltres...

VDA. AVELL

Es per V. sola per qui temo.

LAURA

Per mí?

VDA. AVELL

Per V., filla meva, potser, per V. que s'ha abandonat, massa confiada.

LAURA

Per qué ho diu això?...

VDA. AVELL

Pensi que si l'Aureli, fos per lo que fos, arrivés
deixarla...

LAURA

Oh, no ho farà. .

VDA. AVELL

Pensi que ell no perderia res als ulls [del mon y
cambi V....

LAURA

Què, senyora Avell?

VDA. AVELL

Vosté sofriria tota la duresa d'un càstic injust,
ho sè...

LAURA

Deu meu!

VDA. AVELL

Però'l mon no li perdonaria el pecat de haver es
mat sincerament.

LAURA

Y què se m'endonaria del mon y de les coses si l'A
reli arrivès a deixarme?...

VDA. AVELL

Oh no, el mon es el mon y cal viure dintre de la re
lital.

LAURA

Vareig abandonar-me a la seva estimació, perquè

cregut sempre sincera; are l'estimo més que a la
va vida meteixa; si m'haguès sigut fals...

VDA. AVELL

Deu no ho voldrà.

LAURA

Si m'haguès sigut fals me pensaria que es mort l'Au-
i que estimava, y seguiria estimantlo creyent que'l
no es el que un jorn va enamorar-me...

VDA. AVELL

Oh! ignocenta, la vida te sorpreses que sovint, quan
revelen, ja es tart pera evitarne els efectes.

LAURA

Quina sorpresa més crudel podria guardarme la
la que la pérdua del meu amor?

VDA. AVELL

Els anys!

LAURA

Els anys ha dit, Sra. Avell?

VDA. AVELL

Sí, filla meva, els anys. Sola en el mon desvalguda y
la, què faria?

LAURA (*vacila un moment y dtu després resolta*)

Matarme!

VDA. AVELL

Oh, perdoni que l'atormenti ab els meus duptes...

LAURA

No, no, m'ha fet contenta, m'ha fet contenta.

VDA. AVELL

Laura!

LAURA

Es l'únic sacrifici que puc fer per l'home que jo
timo!

VDA. AVELL

Matarse?

LAURA

Consagrarli la vida...

VDA. AVELL

Calmis, calmis...

LAURA (*ab inspiració*)

Si justament me faltava això, Sra. Avel, me falta
sapiguer que podia oferirli quelcom més que una es
mació cega.

VDA. AVELL

Posis sobre sí!

LAURA

Ho pressentia però no había sapigut endevinar-hi.
Estic contenta.

VDA. AVELL

¡Laura! Laura!...

LAURA

Me semblava tan egoísta, tan ingrát, volerlo perquè
había d'ampararme dels embats de la vida.

VDA. AVELL

Perdoni Laura!

LAURA

Qué tinc de perdonarli, no ho creu aixís V. també?

VDA. AVELL

Crec qu'he llatzerat el seu cor y me'n penedeixo.

LAURA

No ho cregui, no; m'ha fet molt bé. L'Aureli fa un an sacrifici per mí.

VDA. AVELL

Això justament m'ha fet duptar.

LAURA

L'Aureli hauria pogut trobar més que una órfana m jo, pobra de mí, sens altre nom que'l que l'etzar va narme, ni altra fortuna que'l meu cor...

VDA. AVELL

Oh, però difícilment hauria pogut trobar una estima-
ó tan pura.

LAURA

Jo li dec més a l'Aureli que una estimació folla, li
ec més, molt més, Sra. Avell.

VDA. AVELL

No obstant, això no justificaria una ingratitut de part
ell.

LAURA (*emocionant-se*)

Quan fins els cans m'abordaven, quan els brivalls se

mofaven de la meva miseria, ell, l'Aureli, solzament
compadirme y ampararme...

VDA. AVELL

Com li es agraída V.

LAURA

Jo no'n tenia de mare com els altres que's mofave
de mí, jo no'n tenia de mare.

VDA. AVELL

Pobra filla meva!

LAURA

D'ací d'allà, obehint a tothom humil, sotmesa a tote
les tiraníes, sense que ningú's compadís de les meve
llàgrimes.

VDA. AVELL

No plori, Laura...

LAURA

La única que me les conçolava, una monja velleta
velleta... va morir-se; pobra de mí quan va morir-se
Hauria volgut seguirla en el seu sant repós.

VDA. AVELL

No parli aixís!

LAURA

Oh no, no, que fou quan vingué Aureli, y va salvar
me no demanant de mí, en pac dels seus sacrificis, al
tre cosa qu'amor, un amor sincer, un amor verge...

VDA. AVELL

Un amor que V. sab correspondre fins al sacrifici.

LAURA

Oh, no; que lo qu'ell me demanava ab els ulls plens bondat y de passió, no era per mí cap sacrifici per-
e jo, ja l'estimava!...

VDA. AVELL

Ditxosos de vostés!...

LAURA

Per això no'm dol d'exposar el meu pervindre per
que si'm deixés l'Aureli d'are, jo may podria olvi-
r al que va estimarme...

VDA. AVELL

Si jo hagués pogut tenir aquesta confiança!...

LAURA

Creuria que's una ingratitude el no tenirli.

VDA. AVELL

Oh, sí; V, sí; es comprensible que li tingui.

LAURA

Y V., no hi creu encara?...

VDA. AVELL

Jo no hi puc creure... jo no hi puc creure... Quan jo
ec una cosa, esdevé'l contrari...

LAURA

No s'atormenti ab aquests pensaments...

VDA. AVELL

No; ja m'ha pasat. Com si fos mort. Com si tot ha-

gués mort per mí; quan s'han destruit les il·lusions, qu'ha mort la fe, son una sombra en la vida.

LAURA

Are li pot reneixe aquesta fe. Vosté'm farà de marjo ho necessito que V. em fassi de mare.

VDA. AVELL

Oh, no, no'n sabríia.

LAURA

Sí, sí; V. te un cor noble y generós.

VDA. AVELL

Una mare sab dur el conçol a l'ànima dels seus fill y jo sols se inquietar la dels altres...

LAURA

No's sigui injusta.

VDA. AVELL

Jo no tinc cap dret a ferli sofrir els meus defcís:

LAURA

Sofrirlos no; els hi compadeixo y no sè com resignarla...

VDA. AVELL (*alsantse y disposantse a sortir*)

Perdonim, filla meva, perdonim.

LAURA

Què, vol anarsen?

VDA. AVELL

Necessito orejarme.

LAURA

Està massa excitada per sortir!

VDA. AVELL

Ja'm calmaré, no temi, ja'm calmaré.

LAURA

Oh, no! no se'n vagi!

VDA. AVELL (*veient a l'Aureli pel finestral*)

L'Aureli!... Ho veu? no quedarà sola per això.

LAURA

Asserenis ho sent? No hi pensi ab el passat!...

VDA. AVELL (*besantla al front*)

Pobra ignocenta. (*Apareix Aureli, la seva expressió d'abatiment, vesteix poc més o menys com al primer acte.*)

AURELI

Com ho passa, Sra. Avell?

VDA. AVELL

Bon dia, Aureli.

AURELI

Y tú, Laura?

LAURA

Com sempre. (*La Sra. Avell s'els mira y sanglotant de dolor, va per anarsen. Aureli, al observarho, pregunta.*)

AURELI

Què te, Sra. Avell?

VDA. AVELL

Rès, no tinc rès; no'n fassi cas de mí... (*desapareix*)

LAURA

Pobra senyora!

AURELI

Què ha tingut?... què li passa?

LAURA

No sè, sofreix molt, pensa molt en el seu passat y no
sab més que plorar y atormentarse...

AURELI

May encare ha dit clarament la causa del seu dolor

LAURA

Y tú, Aureli, què tens?... noto en la teva expressió
quelcom desacostumat.

AURELI

Sí; potser sí!

LAURA

Què tens, Aureli?... què't passa?

AURELI

No t'inquietis, no serà rès; es una afecció purament
moral.

LAURA

Síguem franc Aureli, pensa que la teva salut ho es
tot per mí!

AURELI

Estic bo, no temis.

LAURA

Tú m'enganyes!

AURELI

Cada día la vida'ns mostra nous misteris que a ve-
des a un el sorprenen tant, y li costa tant compen-
els, que li produeixen aquest estat de laçament.

LAURA

Y quin es aquest nou misteri que t'intranquilisa?

AURELI

Ah, no't creguis, el fet en sí no te res d'extraordi-
ri. En altres temps y en altres circumstancies m'hau-
a fet riure.

LAURA

Y per què are't causa aquest dolor?

AURELI

No ho sé, ni jo meteix ho sé.

LAURA

Duptes?

AURELI

Potser sí, potser no es més qu'un dupte.

LAURA

Y vaciles tú, que t'has mostrat sempre fort y co-
tjós.

AURELI

Es que potser, si recelo, no es pas ni de mí ni de les
eves forces.

LAURA

Allavors?...

AURELI

Potser dupto de tú, Laura...

LAURA

Duptes de mí?... Desconfies del meu amor?

AURELI

No, may!... Es que veig arribada la hora de la lluy y no t'hi veig prou disposada...

LAURA

Jo sempre seré ahont tú siguis, Aureli; temía éss una valla que aturés els teus impulsos generosos y feres prometença de que encara els alentava... què ve de mí?... què m'exigeixes per què't renaixi la confianç

AURELI

La fe d'are: que mantinguis aquesta fe, y siguis c ratjosa.

LAURA

Y no hi creus encare en mí vegentme tan entreg da a la passió que m'inspires, tan disposada 'a sacri carne pel teu triomf!

AURELI

Tinc de creurehi, que'ls teus ulls son més eloqüen que les teves paraules emocionades!...

LAURA

Mànem, doncs! per què no't decideixes?

AURELI

Potser desconfío de no sapiguer el per què de la
va desconfiança.

LAURA

Quin sentit dolorós amarga les teves paraules, jo
e sempre te les havia escoltades tan valentes?...

AURELI

Miseries, Laura, res més que miseries.

LAURA

Parlem clarament, francament...

AURELI

Avuy he rebut noves de casa.

LAURA

Y què?

AURELI

Un amic m'ha escrit...

LAURA

Sí; digues.

AURELI

Y m'ha parlat dels meus, dels que volen perllongar
tradició del meu llinatge.

LAURA

Y això t'intranquilisa?

AURELI

Els, el nobles, se venen la sanc baixament, rastre-
ment...

LAURA

Explicat, Aureli; explicat, parla clar, no compr
que't pot haver passat que't trastorni d'aquesta
nera!

AURELI

La meva germana, s'ha casat...

LAURA

Y què té de mal que s'hagi casat?

AURELI

No podia passarhi ella per la vergonya d'haver
gut abandonada d'un home...

LAURA

Però digues, que té de mal que s'hagi casat, què
día fer?

AURELI

No, en que s'hagi casat, no hi ha res de baix ni
pugnant, si no ab qui s'ha casat.

LAURA

Ella?

AURELI

Ha tingut més forsa la veu de la seva soperbia
l'afecte als tresors d'un vell agotat, que'l respecte a
tradició...

LAURA

Ab un vell!... Pobra noya...

AURELI

Sembla impossible...

LAURA

La vostra mamà ha consentit?

AURELI

Oobra mamà... Ella si que n'es ben irresponsable de
ho que'ns passa.

LAURA

Potser no viuràn malament com t'imagines.

AURELI

No viuràn malament, perque tampoc sabrien viure

LAURA

Per què sofreixes, doncs?

AURELI

S'avé tant poc al meu modo de ser aquest acte.

LAURA

Es la seva voluntat.

AURELI

Sí, tens rahó, però es incompreensible.

LAURA

Potser han obrat convensudes de que realisaven un
acte digne del vostre nom.

AURELI

N'estic segur.

LAURA

Dèixelas doncs, no t'en preocupis si elles s'hi troben
l'èsses en la seva manera de pensar!...

AURELI

Es indigne, es inhumà un enllàs així.

LAURA

Però'l cas no es nou, y no n'hi ha per desesperar.

AURELI

Es que temo que tot no acabarà aquí.

LAURA

Què tems?

AURELI

La meva mamà, es molt bona y no pot avenirse a la conducta que he portat fins are...

LAURA

Què hi ha de mal en la teva conducta?

AURELI

Ella no la pot comprendre.

LAURA

Be es més digne el teu procedir, que l'enllàs de teva germana...

AURELI

No obstant, si quelcom l'apena, es solsament el meu procedir.

LAURA

Cóm pot ser...?

AURELI

Sofria per la seva filla, tement lo que moltes mare

n: que la seva joventut anés marcintse sense que'l
d'un home la portés al món.

LAURA

Aureli, escolta!

AURELI

re, podrà gaudirse de totes les llibertats que la so-
t concedeix a les dames casades.

LAURA

Perquè parles aixís!

AURELI

La mamà, la pobra mamà, que ja no ha de temer
perill per la seva filla, se donarà tota a reconque-
re a mí.

LAURA

Oh, no ho creguis.

AURELI

Sí, sí; n'estic segur!

LAURA

Creus que no t'ha oblidat?

AURELI

No pot haverme oblidat!

LAURA

Y confiarà reconquerirte?

AURELI

Hi posarà tota l'ànima. May s'ha pensat haverme
oblidat encare!

LAURA

Pobra mare!

AURELI

La mamà vindrà...

LAURA

Y que'n pots temer tú, que ets tan bo, què'n pots mer de la teva mare...

AURELI

Jo no voldria vèurela...

LAURA

T'espanta pensar que pot venir a demanarte que fet tot el temps que has viscut separat d'ella?

AURELI

Una mare te paraules tan innocentes y fondes enterneixen l'ànima dels fills més perversos...

LAURA

Però tú no ho ets de pervers, Aureli...

AURELI

Perque no ho soc, no voldria sentir-la, no podria sentir-la...

LAURA

Creus que intentaria separarnos?

AURELI

Jo no podria sentir-la la seva veu dolorosa y humida que arrenca llàgrimes dels cors més durs.

LAURA

m deixaríes?

AURELI

ay!

LAURA

er què'm parles aixís, doncs, Aureli?

AURELI

erquè la estimo també, perquè la estimo y la com-
eixo.

LAURA

Pobra de mí.

AURELI

No temis. Jo an ella no puc seguir-la, seria anular-
seria destruir la meva vida.

LAURA

Què penses fer doncs?

AURELI

Anarmen d'aquí.

LAURA

Anarten?

AURELI

Sí, fugir tots dos lo avans possible, sens perdre
mps.

LAURA

Y ahont anirem, Aureli.

AURELI

Vers un paratge desconegut, no ho se, lluny de neixenses e insidies.

LAURA

Tant malament obrem que deguem amagarnos?

AURELI

May he cregut haverme d'amagar per rès; però timació que sento per la meva mare, m'impulsa a fu de les seves súpliques, que no podria complaure...

LAURA

Perquè l'abandones si l'estimes?

AURELI

Perque puga, en la meva felicitat, benehir la v que va donarme.

LAURA

Y estàs segur de trovar la teva felicitat en la me companyia?

AURELI

Tant, com de dúrtela a tú ab els meus afectes.

LAURA

Tú has menat fins avuy les meves passes, m'ha overt els ulls y'l cor a totes les tendreses y he sent l'inefable emoció de penetrar en la teva ànima; de temp que't perteneixo, segueix menantme, doncs, que j pobra de mí, desconec la ruta...

AURELI

S'ha de operar un cambi radical en el nostre mod

jure. Desd'aquest instant solemne en que tots els juraments se derramen passionals sobre la teva ma creyenta ets la meva companya. Horitzons nous creixen en la nostra vida y desd'avuy comensarem guirlos.

LAURA

Tristes esposalles les meves!

AURELI

Receles?

LAURA

No hi fora a temps, que'm menaríes a la perdició y estaria joyosa si la teva voluntat fos aquesta.

AURELI

Aixís, aquest es el pacte més sublim. (*La besa tenement*). El meu jurament queda sagellat ab aquestes de puresa. Les noces nostres son un himne a la vida, no una promesa a la mort.

LAURA (*com en un èxtassi*)

Crec en tú, sobre totes les coses.

AURELI (*resolt*)

Demà marxarem.

LAURA

Demà?

AURELI

Sí; demà meteix. Farem el viatge de noces. Te faré coneixer alguns pahissos encantadors que'm duràn en temps recorts d'altres dies passats. Italia serà un dels primers.

LAURA

Y després...?

AURELI

Després... no ho sé, veurem, obrarem segons
aconcellin les circumstancies.

LAURA

Y la senyora Avell?

AURELI (*confòs*)

Ella.. ?

LAURA (*ab penediment*)

Què egoistes som...!

AURELI (*convensut, però ab tendresa*)

Sí, es cert; però no hi ha remey. Haurem de de
xarla...

LAURA

Pensa que m'ha fet de mare, Aureli..

AURELI

Jo, per tú, fujo de la que m'ho es de veres...

LAURA

Y per què hem de fugir, digues, per què no podem
humiliarnos als seus peus y demanarli perdó?

AURELI

Què te de perdonarnos?

LAURA

Ja ho sé que no hem faltat, ja ho sé; però ella s'ho
pensa y li demanaríem que'ns les perdonés aquestes
faltes imaginaries.

AURELI

Tampoc ho faria...

LAURA

Oh, sí, Aureli, sí; provemho si vé...

AURELI

No es possible, Laura, no es possible!

LAURA

Per què no es possible...?

AURELI

Jo no soc tant crudel... jo li demanaria, sí, com
aconcelles; li demanaria que'ns perdonés hi tot si
ls...

LAURA

Y ella ho faria, no ho duptis que ho faria...

AURELI

Oh, no, no ho creguis, Laura...

LAURA

Per què ni vols intentarho?

AURELI

Perque'm fora tan dolorós sentir que'm nega una
ercé, com negarli la qu'ella'm demanaria ab els ulls
ens de llàgrimes, porque tornés al seu costat.

LAURA

Potser t'ho penses.

AURELI

Oh, no, Laura, no; jo no voldria, jo no podria sentirla a la mamà...

VDA. AVELL (*entra per la dreta preocupada, confosa*)
Aureli... Aureli...

AURELI

Què li passa Sra. Avell?

VDA. AVELL

La seva mamà es aquí.

AURELI

La mamà!

LAURA

Pobres de nosaltres.

VDA. AVELL

Ha arribat are meteix, sembla que's dirigeix cap aquí.

AURELI

Qui pot haverli dit...

VDA. AVELL

No ha faltat qui s'oferís a orientarla.

LAURA

Fugim, anensen, Aureli...

AURELI (*sobreposantse a la situació*)

No; are no hi som a temps...

VDA. AVELL

Díguim, què tinc de fer, Aureli, què tinc de fer?

AURELI

No s'impacienti, no's preocupi, no passarà res...

LAURA

Es la teva mamà!

AURELI

Sí, es la mamà, y qué?

LAURA

Are meteix deies que't causaria un gran dolor tro-
arla...

VDA. AVELL

Y ella, la pobra n'ha de sofrir molt també.

AURELI

Però han cambiat les coses y cal asserenarse.

LAURA

Güem; Aureli, mànem; soc tota teva...

VDA. AVELL

Si vol, podem negarli que V. es aquí.

AURELI

Per què negarme, què he fet, què hem fet de mal
er negarnos?

LAURA

Li demanaré plorant, de genolls en terra, besantli'ls
eus, que'm perdoni...

AURELI

Que poc la coneixes...

LAURA

Li demanaré... per lo que vulguis, per la teva vida, per tot...

AURELI

No's perderà per tú ja ho sé, però no confío persuadir-la.

VDA. AVELL

Parlant-li al cor, de bones en bones.

AURELI

Ella no vé per consentir els meus propòsits.

LAURA

Ho creus que no consentirà?

AURELI

N'estic segur.

LAURA

Ni fent-li comprendre tota la puresa del nostre afecte?

AURELI

Oh, si pogués entèndrela aquesta puresa.

LAURA

Què serà de mí aleshores?

AURELI

No t'espantis.

DA. AVELL (*Ab misteri, observant pel finestral a la Viuda Blanc que s'apropa*).

Pst!... ja es aquí....

LAURA

Aureli, Aureli, no'm deixis..

VDA. AVELL

Pobra senyora....

AURELI

No't deixaré, no puc deixarte, pobre Laura, tu'm aràs forces.

VDA. AVELL (*sens deixarla d'observar*)

Mira vers aquesta casa ab un aire de desconfiança...

AURELI (*fent acció d'obrirli*)

Jo li obriré la porta...

LAURA

Què fas?

VDA. AVELL

Senyoret Aureli!

AURELI

Què té d'estrany?

LAURA

Oh, no; Aureli, Aureli...

AURELI

Per què encongirnos? Per què amagarnos? (*obrintla*)
a pot entrar si vol, es ben oberta.

VDA. AVELL

Que Deu hi sía... *(y dit això tapantse el rostre, casi esborronada, se'n entra a la seva cambra).*

LAURA *(Abandonantse en una cadira sanglotant)*
Pobra de mí...

SRA. BLANC *(Apareix vestida ab una severa distinció, a la moda. Aureli s'haurà quedat ab actitut franca al obrir la porta. Al apareixer la Sra. Blanc el regoneix desseguida y se li llença al coll. Desde que la Vda. Avell ovira a la Sra. Blanc pel finestral, el joc ha a'èsser ràpit y ben resolt).*

Fill meu, fill meu... quant temps sense vèuret... *(el besa efusivament).*

AURELI *(emocionat)*

Mamá... mamá...

VDA. BLANC

Aureli, Aureli meu, què hi fas aquí?

AURELI

Ja ho sabia que vindries, mamá.

VDA. BLANC

Ho sabies?

AURELI

Ja ho sabia, m'ho deya'l cor; però no'm pensava que vinguessis tan prompte.

VDA. BLANC

Te sab greu qu'hagi vingut?

AURELI

Sí, molt greu, molt greu mamá; molt més del que
t' penses.

VDA. BLANC

Y això, per qué, fill meu?

AURELI

Si tardes un dia més, tant sols, ja no'ns hi trobes...

VDA. BLANC

Què no t'hi trobo díus?

AURELI

Que no'ns hi trobes he dit.

VDA. BLANC

Y a quí més haig de trobar si vinc per tu, per tu sol,
Aureli.

AURELI

Y a què vens? Què't proposes?

VDA. BLANC

Redimirte.

AURELI

Redimirme? De què?

VDA. BLANC

De què, díus, y no ho comprens?

AURELI

Massa ho comprenc, massa, però no ho puc creure...

VDA. BLANC

Crèutho doncs!

AURELI

Què penses mamá?

VDA. BLANC

Penso... Ni ho sé'l que penso; però estic segura de triomfar.

AURELI

Parla d'un cop!

VDA. BLANC

Estic segura de sostreure't de les funestes caricies d'aquesta dona que t'anula.

LAURA (*que seguita ab interès palpitant el diàlec, exhala una expresió de dolor intens que queda ofegat en la seva ànima*)

Senyora!

VDA. BLANC (*sorpresa y desprenentse d'Aureli*)

Què... es aquí?

AURELI

Es aquí mamá, es aquí y l'has ferida en lo més íntim...

VDA. BLANC (*tornant a apoderarse d'Aureli en un esclat de gelosía*).

Quin dret té V., quin dret té a robarme l'afecte de meu fill?

LAURA (*ab humilitat, emocionada*)

Jo no li robo rès, Senyora.

VDA. BLANC

L'Aureli es meu, es ben meu.

AURELI

Càlmat, mamà, càlmat.

VDA. BLANC

Veritat, Aureli, que ets meu, ets tot meu, tot de mi
a?...

AURELI

Tu estás excitada mamà.

VDA. BLANC

Per què m'ho dius, qu'estic excitada...?

AURELI (*li ofereix una cadira*)

Té, seu, reposa; no t'exaltis.

VDA. BLANC (*sense atèndrel*)

Responme, per què m'ho dius que estic excitada?

AURELI

El cansament del viatge, la sorpresa de trovarme
sprés de tant temps...

VDA. BLANC

No, això no excita; per què m'ho has dit que estaba
citada...?

AURELI

Que't dirè jo... La prevenció meteixa que dús en
ontra meu...

VDA. BLANC

Pobre fill meu, que'n vius d'alucinat...

LAURA (*ab el meteix tò humil y emocionat*)
Perdonins, senyora, si hem obrat malament.

VDA. BLANC

Molt malament han obrat, molt malament.

AURELI

Mamà.

LAURA

Quin mal pot haverhi en el nostre afecte?

VDA. BLANC

Oh, no es el mal que puga haverhi'l que perjudica
si no'l que aparenta que hi há.

LAURA

Y què puc fer pera esborrar aquestes aparences?

AURELI

Rès no pots fer,

VDA. BLANC

Oh, molt pot fer, molt pot fer; tot depén de vostè.

AURELI

No perdis el temps mamà. Es inútil, es ben inútil lo
que't proposes.

VDA. BLANC

Què sabs tu lo que'm proposo?

AURELI

Ho comprenc y per això'm dol que t'esforsis en va...

VDA. BLANC

Fins les meves accions vols privarme?

AURELI

No't privo rès, però't previnc el desengany!...

VDA. BLANC (*ab més dolçesa*)

Quin desengany pot sorprendrem fill meu, si no cerco
ra cosa que'l teu bé.

AURELI

Però'l meu bé no's consegueix com t'imagines...

VDA. BLANC

Jo voldria tornar el repós a la teva ànima.

AURELI

Tu lo que voldries, es separarme dels meus afectes...

VDA. BLANC

Vulgues compendrem!

LAURA

Què he fet, jo, pobra de mí!...

AURELI

Es inútil, ja t'ho he dit, es ben inútil.

VDA. BLANC

Tu t'en vindries ab mi a Ciutat...

AURELI

No mamà...

VDA. BLANC

Pendries el govern de casa nostra y rehabilitaries el
u nom.

AURELI

No, no; t'he dit que no...

VDA. BLANC

Còm pot ser que t'obstinis en seguir aquesta vida?

AURELI

Y m'ho preguntes encare?

VDA. BLANC

Per... ella?

AURELI

Sí, mamà; sí, per... ella.

VDA. BLANC

Es ben senzill de resoldre...

LAURA

Oh senyora...!

AURELI

Sí, molt senzill. Li voldries al teu costat?

VDA. BLANC

No!... no es això.

AURELI

Doncs no lograràs rès.

VDA. BLANC

Hi há un altre medi encare; un altre medi...

AURELI

Díguel.

VDA. BLANC

Tu t'en vindries ab mi a Ciutat y an ella... an ella hauria de faltarli.

LAURA (*dignament ofesa*)

Què s'ha pensat de mí senyora?

AURELI

Mamà... mamà... No'n parlem més!

LAURA

Crèu que ni ab tota la seva fortuna podria ofegar els seus afectes...?

VDA. BLANC

Què valen tots els seus afectes devant l'amor d'una mare?

AURELI

Y totes les teves grandeses, què valen devant la vida d'un cor jove?

VDA. BLANC

Se tracta de quelcom més Aureli, de quelcom més de totes les nostres grandeses...

AURELI

Es verament de mí, doncs, de quí parles.. ?

VDA. BLANC

De tu, Aureli, de tu...

AURELI

Y no't sents capassa de realisar un sacrifici pel teu l?

VDA. BLANC

He fet per tu'ls més grans sacrificis.

AURELI

En faries un altre encare?

VDA. BLANC

Per vèuret felís, fins la meva vida donaria.

AURELI

La vida, sí; la vida, sí; però no lo que vull demanar

VDA. BLANC

Què vols doncs de mí, fill meu?

AURELI

Voldria, mamà... voldria...

VDA. BLANC

Parla!

AURELI

Voldria que fosses prou forta, pera despendre
d'aquest deix de tradició que'ns ofega...

VDA. BLANC

Renegues del teu llinatge!

AURELI

Què malament m'has comprés!...

VDA. BLANC

May, això no será may!

AURELI

Pot més en tu aquest sentiment de grandesa que
l'afecte an el teu fill?

VDA. BLANC

Tant ofuscat estás, que no pots vèure què pot més mí...!

AURELI

Estic serè, ben serè, mamà.

VDA. BLANC

Has perdut la rahò an aquesta casa...

LAURA

Per Deu Senyora!

AURELI

Calla!

VDA. BLANC

Vius esclau d'una passió primera y no pots compen-
e que es sols per tu qu'he devallat fins aquí.

AURELI

Per mí!... per mí!... tot dius ferho per mí y no ets
passa d'un sacrifici.

VDA. BLANC

Es que'l que'm demanes no es el sacrifici meu, si no'l
el teu pervindre.

AURELI

El meu pervindre...!

VDA. BLANC

Es que tu no veus, com jo, que l'encís d'are ha de
assarte...

LAURA

Oh, no pot ser...!

VDA. BLANC

Y quan te passi...

AURELI

Parles massa segura mamà, massa segura.

VDA. BLANC

...Quan te passi, tornaràs a mi penedit.

AURELI

Penedit, may!

VDA. BLANC

Penedit del temps perdut en satisfer folles il·lusions

AURELI

Rès me farà oblidar la ventura d'aquets dies.

VDA. BLANC

Reflexiona, Aureli, reflexiona.

AURELI

Dèixem, dèixem, mamà.

VDA. BLANC

No, no puc deixarte.

AURELI

Què t'en priva?

VDA. BLANC

Si are't deixés, tu meteix, al retornar, me malehiries.

AURELI

Mamà.

VDA. BLANC

“Oh mare — me diries desolat per la perduda gran-
sa. — Cóm el servares l'honor de casa?”

AURELI

No siguis tonta!

VDA. BLANC

“Per què, si veyes que l'entelava, no m'aturaves a
mps?”

AURELI

Desvariejes, mamà, desvariejes.

VDA. BLANC

Aureli, Aureli meu; tu ets el derrer descendent dels
allauria, vulgues perllongar els seus títols de no-
esa...

AURELI

Oh, no'ns entenem tu y jo, no podem entendrens.

VDA. BLANC (*agafant a Aureli, y ab gelosia a Laura*)

No hi pensi V. ab el meu fill, ho sent? no hi pensi!...

AURELI

Per favor, mamà, calla, calla.

LAURA

Quí pot privarmen de pensarhi?

VDA. BLANC

No ho veyia que no era per V. l'Aureli, no ho com-
enía?

AURELI (*ab energia*)

T'he dit que callis!

VDA. BLANC

Oh, no puc; no puc, que lo que'm callo es lo que m'atormenta.

LAURA

Quín mal li he fet, pobra de mí!

AURELI

Estás obcecada, mamá.

VDA. BLANC

Oh!

AURELI

Sí, sí, obcecada; fora de la realitat!

VDA. BLANC

Tinc els ulls ben oberts!

AURELI

T'ho penses!

VDA. BLANC

Veig ben clar que't destrueixes el pervindre y vull evitarho.

AURELI

Es la obsessió del llinatge que't transfigura les coses!

VDA. BLANC

Què dius?

AURELI

Es la veu del passat que't parla als sentiments ab
s forsa qu'altres veus més vives.

VDA. BLANC

Aureli!

AURELI

Hi há quelcom que es més etern qu'aquesta momia
la grandesa nostra...

VDA. BLANC

Impossible!

AURELI

L'amor mamà.

VDA. BLANC

Què no es una obsessió l'amor?

AURELI

Sí, si aixís ho vols, més o menys rahonable no t'ho
ego, però més humana y per tant, més forta.

LAURA

Tinguins pietat, senyora, sigui indulgenta.

VDA. BLANC

Oh, no, no pot ser!

LAURA

Serem bons, ben bons; sabrem respectarla y obeirla.

AURELI

No t'esforcis, Laura.

VDA. BLANC

Es que no pot ser, no hi há rahò de que sigui.

AURELI

Es precis que li vegis la rahò, ho sents?

LAURA

Aureli!

VDA. BLANC

Què vols dir?

AURELI

Ja dura massa això, ja dura massa!

VDA. BLANC (*enèrgica*)

Acabem doncs!

AURELI

Sí, acabem d'una vegada.

VDA. BLANC

Tu t'entregares a una vida que sabies era contraria a les nostres costums.

AURELI

Però era agradable a les meves...

VDA. BLANC

Tu prometeres un amor, que sabies no podies donar.

LAURA

Oh, mare!

AURELI

Quí m'en privava?

VDA. BLANC

Jo!

AURELI

Tu?

VDA. BLANC

Sí, jo, jo.

AURELI

Suposo qu'haurás cambiat d'intenció, no obstant!

VDA. BLANC

Què?... què consentirè?

AURELI

Sí.

VDA. BLANC

May!

AURELI

May has dit?

VDA. BLANC

Sí; may, may!

AURELI

Doncs prou!

VDA. BLANC

Te rebeles?

AURELI (*extremadament excitat, però gairebé suplicant*)

Vesten mamà!

LAURA

Aureli!

VDA. BLANC

Me treus?

AURELI

Pensa que soc mort, per tu!

VDA. BLANC

Es cert que me'n fas fora d'aquí?

AURELI

Vesten mamà.

VDA. BLANC

Y'm treus?... Me treus per una...

AURELI (*Aureli ferit per l'expressió qu'endevina en ió que va dir la seva mare l'amenassa.*)

Mamà...!

LAURA (*Laura horroritzada'l deté*)

Es la teva mare!

VDA. BLANC (*aclofantse a l'amenaça del fill, emocionada, tremolosa, en un excés de dolor.*)

Fill meu! (*Ha passat un aire d'esgarrifansa per la escena.*)

AURELI (*penedit, ab els ulls baixos, y també emocionat, exclama*

Mamà!

VDA. BLANC (*afectada*)

Tan has devallat, fill meu, tan has devallat... (*La Vda. Avell ha aparegut inquieta, observa interessada*

*de dolor. Quan Laura l'ha vista s'ha llençat plorant
a sobre els seus brassos).*

AURELI

Mamà... mamà... que no ho sé'l que'm feya.

VDA. AVELL

Què passa?

AURELI

Tu m'has excitat... se m'ha possat un tel als ulls. .

VDA. BLANC

Deu meu!

AURELI

Has sigut injusta, massa injusta mamà... Què anaves
a fer?

VDA. BLANC

Aureli... *(Se fa una curta pausa d'indecissió per
part de tots).*

AURELI

Me n'aniré jo...

VDA. BLANC

Oh, no, tu te'n vindrás ab mí!

AURELI

No pot ser, mamà; no pot ser; jo't deixo..

VDA. BLANC

Tindrás cor d'abandonarme?

AURELI

No podem seguirlo tu y jo'l meteix camí..

VDA. AVELL (*suplicanta*)

Sigui bona, senyora, perdònils als dos; sigui bona fàssils felissos!

VDA. BLANC (*contrariada*)

En nom de què m'ho demana això vostè?

VDA. AVELL

En nom d'un deute sagrat que tinc d'esborrar dolors.

VDA. BLANC

Oh, no'l compleix doncs, que vol gorirne un y n'obra un altre llençantme a la desventura.

VDA. AVELL (*ab íntim dolor plegant les mans al cel*)

Deu meu! Deu meu!... per què m'atormentèu de no fentme lluytar ab el martiri de la indecisió.

AURELI (*que ha pres a Laura entre'ls seus braços*)

No s'esforcin; per sobre les conciencies de vostè triomfarà la nostra voluntat. (*Se tanca ràpidament l*

CORTINA

ACTE TERC

L'acció's desenrotlla al meteix poble de l'acte anterior, en una cambra d'una fonda modesta. Una sola porta hi dona accés a la esquerra. Al costat d'una finestra que's suposa mira a la carretera. Una vidriera de vidres blancs cobreix una arcova que s'obra en el mur de la dreta, omplintlo quasi completament. El mobiliari consisteix en una tauleta de nit, una taula per a escriure, un balanci, dugues cadires, palanganer y penja robes. Al damunt de la taula un maletí de viatge que arregla la Sra. Blanc. A prop d'ell y altres objectes espargits per sobre'l balanci y cadires. Fa poc que ha llevat la Sra. Blanc y tot just ha acabat de pentinar-se y ara ho dispuot pera partir.

L'acció comença a mitj matí d'un jorn pesat, en un dia de festa. En la tasca la sorprén un home nou y una veu que pregunta discreta. Es la d'

AURELI

Se pot passar?

VDA. BLANC

Endavant.

AURELI

Hola, mamà...

VDA. BLANC

Fill meu!

AURELI

Ja estàs disposada?

VDA. BLANC (*amoixantlo*)

Qu'és bo'l meu fill!... Qu'és bo'l meu fill!... (*Ab t dresa.*) No m'has pas abandonat tú, veritat? No'm de pas el meu fill!...

AURELI

No comprenc aquest cambi...

VDA. BLANC (*ab una actitud de penitenta*)

Jo soc molt dolenta, jo m'ho havia cregut que tú deixaries!... Veritat que ja no ets el meteix d'avans?

AURELI

Sí, sí, mamà.. Soc el meteix de sempre.

VDA. BLANC

No has pas fugit com tú deyes.

AURELI

No'n fassis cas, pensa que m'ho ha privat quelco

VDA. BLANC

Hauries fugit?... M'hauries deixat?...

AURELI

Sí, sí, creume.

VDA. BLANC

Fill meu... fill meu!... cóm és que no't pots apiad de ta mareta?

AURELI

Mamà!

VDA. BLANC

Oh, estimat nen meu, vina, seu aquí, al meu costat pàrlem serenament.

AURELI

Ets tú, mamà, ets tú qui no pots parlarhi...

VDA. BLANC

Posa seny, Aureli, posa seny; no't deixis dur pels sentiments de bondat...

AURELI

Sé governarlos els meus sentiments, mamà.

VDA. BLANC

Sabs governarlos, díus, y jo veig com van duente ensiblement en un estat d'angoixa y d'inquietut que y més podràs lliurarte...

AURELI

No'm díus res de nou ab tot això, m'ho has repetit tes vegades...!

VDA. BLANC

May me cansaré de repetirho si és lo cert!...

AURELI

Temps perdut, sempre temps perdut.

VDA. BLANC

Oh, fill del cor!...

AURELI

Per què m'has cridat, què vols de mi, digues què vols e sàpigues que puc concedirte?

VDA. BLANC

Veritat que no'm deixaràs, Aureli?

AURELI

No t'ilusionis, mamà.

VDA. BLANC

Y podràs abandonar-me?

AURELI

Ja ho has vist.

VDA. BLANC

Y no hi ha cap medi, cap medi que pugui retenir-te meu costat!

AURELI

Tú ets la primera que no saps aprofitar els que t'ofereixo.

VDA. BLANC

Oh, no, és un absurde lo que vols, no puc venir-hi a tu!

AURELI

Ja ho veus, doncs, no n'hi ha cap.

VDA. BLANC

Sí que hi es. Tú estimes, ja ho veig; has promés un amor veritable y per rès del mon, com pertany a la teua noblesa, vols trencar un jurament.

AURELI

Si ho comprens aixís, doncs, per què insisteixes?

VDA. BLANC

Encare hi ha un remey, fill meu.

AURELI

Un remey d'ús?

VDA. BLANC

í, un remey que sense contrariar els teus afectes,
arà les meves frisanques maternals...

AURELI

l veig difícil...

VDA. BLANC

ú, are, t'en vens ab mí...

AURELI

ol?

VDA. BLANC

í, tot sol.

AURELI

a t'ho he dit: no potser...

VDA. BLANC

Déixem explicar. Tú t'en vens ab mí; passen uns
nts mesqs. Totes les llegendes que pesen sobre la
conducta van desfentse de mica en mica ..

AURELI

í, y mentrestant, aquesta pobra noya...

VDA. BLANC

segueixes relacionanhi per correspondencia y, de
es a primeres, quan ja ningú's recorda de lo passat,
cases.

AURELI

No m'has convenut, mamá.

VDA. BLANC

Sí, fill meu; pensa que és l'únic medi de no llençar-me a la desesperació.

AURELI

Si fos hipòcrita pera obrar com m'aconcelles, duptaria de la sinceritat d'aquestes intencions.

VDA. BLANC

Oh, no'n duptis, no'n duptis Aureli; jo meteixa t'ajudaré a que's compleixin els teus propòsits.

AURELI

Es que...

VDA. BLANC

Vaciles!...

AURELI

No, no vacilo. Estic ben segur de mí meteix. Jo no ho faré això que tú vols.

VDA. BLANC

Tú no podràs desobeir la meva voluntat!

AURELI

La teva voluntat!...

VDA. BLANC

Sí, la meva voluntat!... per què te'n mofes?

AURELI

Tú dius que tens voluntat y prives al teu fill, al teu estimat fill, que segueixi'ls impulsos de la seva?

VDA. BLANC

què diferents comprendries les meves paraules si
gratitut no s'hagués arrelat en tú tan fonda...

AURELI

de quina ingratitut te queixes?

VDA. BLANC

és aixís, destruhint una illusió de tota la meva vida,
m'agraeixes l'haverte portat al mon?

AURELI

Evans de llensarmhi al mon, devies pensar a lo que
osaves.

VDA. BLANC

Per què'm parles aixís, Aureli?

AURELI

Perque compreguis que'l volguer salvar una illusió
destruiries en flor totes les meves.

VDA. BLANC

Com vols tenir llibertat d'acció si uneixes la teva
a un'altra vida?

AURELI

ota..

VDA. BLANCH

h, no, tota no; les necessitats materials del viure
cuidaràn de desvaneixer els teus somnis...

AURELI

si m'enllacés a gust teu. que no pesarien igual-
t sobre meu aquelles necessitats?...

VDA. BLANC

Oh, allavores, allavores...

AURELI

Allavores, què?

VDA. BLANC

No't faltaria lo qu'en altre cas ha de faltarte.

AURELI

Aixís, vols dir que no sometentme a les teves exigencies, me desheredes?

VDA. BLANC

Pensa, fill meu...

AURELI

Bé, està molt bé...

VDA. BLANC

Hi ha quelcom de sagrat en el passat nostre que ha de salvarse!

AURELI

Quan les arrels han mort, no's salva l'arbre desheredantme.

VDA. BLANC

Tú no podràs avenirte a una vida de privacions, fent com estàs a mòuret en l'abundancia.

AURELI

Pobra mamà. T'has cregut imposarte ab la poderosa rahó del interès...

VDA. BLANC

Es el darrer recurs.

AURELI

Doncs t'ha fallat també.

VDA. BLANC

Oh, no es possible...

AURELI

Sí que ho es de possible...

VDA. BLANC

No's pot compendrer aquesta obstinació tant cega.

AURELI

Tú't penses que sempre tractes ab els teus, ab els
erament teus, sabs?... Y t'equivoques!

VDA. BLANC

Els meus?... per ventura tú no ho ets dels meus, dels
erament meus?

AURELI

En el sentit que tú ho díus, bé m'ho penso...

VDA. BLANC

Sí, ho ets, ho ets; però no ho sembles!

AURELI

Ni pretinc semblarho.

VDA. BLANC

Oh, fill!...

AURELI

Jo no'm venc aixís com aixís, ja ho has vist, y'ls que jo't volia dir, al dir els teus, poc els costa fins vendre l'honor, si bé'ls hi paguen...

VDA. BLANC

Y tú? tú!... què pots dirne dels altres, tú?

AURELI

Mira, mira, mamà, deixemho correr. No'ns diríem res de nou y tornaríem a enfadarnos.

VDA. BLANC

Es que ja no't díu res la veu de la teva mare que't prega adolorida? Es que s'ha perduda en tú fins la virtut de compadirme...

AURELI

No, no, no... Ja ho sabs que no es res d'això, ja ho sabs, per què repetirho?

VDA. BLANC

Perque no puc resignarme a pèrdret!

AURELI

No sortirem may de lo meteix. Son dugues concien-
cies massa rectes perque la una logri convencer a l'al-
tre!...

VDA. BLANC

Y quan t'hagi passat aquesta illusió? Y quan el ve-
gis clar l'engany que sofreixes?

AURELI

No ho espero, mes si aquest cas, per disort, arrivés,
res més senzill de resoldre.

VDA. BLANC

Creus que no fora per mi el més gros torment véuret
nçut, anulat, sens esma de reviuire les illusions pas-
des?

AURELI

Res d'això, perque seria prou fort pera rompre'ls
ngams que fessen esclava la meva voluntat.

VDA. BLANC

Oh, això no pot ser... això es monstruós, Aureli,
això es monstruós!

AURELI

També t'admira, mamà, aquesta forsa? Creus que es
és humà rendirse a la tirania de la fatalitat, que eman-
parsen?

VDA. BLANC

Deu meu!... Quín càstic m'heu donat ab el meu fill!

AURELI

Just! Are culpen a Deu! (*Pausa curta.*)

VDA. BLANC

No ho comprens, Aureli, qu'és monstruós això que
as dit?

AURELI

M'estranya que de mi't preocupin aquestes coses y
no hagus pensat que és més monstruós lo que has fet ab
la meva germana.

VDA. BLANC

Què tens que dirne de la Filomena?

AURELI

Rès! No heu obrat d'acort ab la vostra consciencia?
No tinc que dirne res!

VDA. BLANC

Per què m'ho retreus, doncs?

AURELI

No, si no t'ho volía retreure. Tú m'hi has portat.

VDA. BLANC

La teva germana ha sapigut obehirme.

AURELI

Tant de bo que passant el temps no arribi a male-
hirte!

VDA. BLANC

Creus que es com tú, la Filomena?

AURELI

Oh, no, ben diferenta, ja ho sé, ben diferenta; justa-
ment per això ho dic.

VDA. BLANC

Ella ha procurat sempre que'l nom que duia, resplan-
dís més que'l d'un altre.

AURELI

Així, el seu bon zel, n'haurà sofert molt d'aquesta re-
nuncia?

VDA. BLANC

Què entens per renuncia?

AURELI

Haverse casat ab qui no duia altre esplendor al seu
tatge que la xacra dels anys... y diners; això sí, molts
ers...

VDA. BLANC

Y quín esplendor hi duràs tú, al teu llinatge?

AURELI

Encare'n vols més? L'amor, la serenitat, la fortalesa.

VDA. BLANC

Calla, calla, que't burles de la nostra desgracia, quan
ets el culpable de tot.

AURELI

Jo?... No he sapigut adonarmen. No sé per què lo que
aig ha d'influir per res en el pervindre dels meus!

VDA. BLANC

Què li hauría faltat a la meva filla si no hagués sigut
tú, per lo que tú has fet?

AURELI

No'm fassis riure! Jo't prometo que'l marit que li has
t, li servirà igual que l'altre.

VDA. BLANC

Pretens excusarte!

AURELI

No'n tinc necessitat, que lo real no pot semblar una
cusa.

VDA. BLANC

En Joaquím l'estimava de cor a la Filomena.

AURELI

Per això va deixar-la

VDA. BLANC

Y si jo hagués comprés el desamor que imagines, hauria trencat les relacions, que prou era més honrós trencarles nosaltres que no com va passar aleshores.

AURELI

Es tan superficial lo que discutim... el mal ve de més lluny, de molt més lluny, creume.

VDA. BLANC

Què vols dir?

AURELI

La educació que de part teva ha rebut la Filomena, l'ha feta inmerxedora d'ésser verament estimada!

VDA. BLANC

Encare aixís, goses a faltarme'l respecte.

AURELI

Sempre que't dic la veritat, creus que't falto'l respecte.

VDA. BLANC

Oh, prou! Aureli, prou! què pretens conseguir tractantme d'aquesta manera?

AURELI

Oh, mamà; si en lloc de formarlos per fora, haguessis procurat formarlos per dintre als teus fills, ja ho hauries lo que pretinc.

VDA. BLANC

Sí, ja ho sé lo que vols, ja ho sé; però no ho lograrás...

AURELI

Aixís, doncs, ni una paraula més. Adeu.

VDA. BLANC

T'en vas?

AURELI

Sí, m'en vaig, per sempre més, m'en vaig.

VDA. BLANC

Oh, no, tú no'm deixaràs, tú no pots deixarme, jo't no que no'm deixis ..

AURELI

No hi pensis més en mí...

VDA. BLANC (*ab tò imperatíu*)

Aureli!

AURELI (*connós*)

Aquest mal entès orgull de rassa que se t'ha infós en sanc y en l'esperit, es el culpable de que'm perdis...

VDA. BLANC

Oh, no! no te'n aniràs, que jo't vull meu, ben meu...

AURELI

Adeu, mamà... per sempre, are sí... per sempre...

VDA. BLANC

T'en vas!

AURELI

Adeu... adeu... (*Dignament, però emocionat, desapareix.*)

VDA. BLANC (*se deixa anar sobre una cadira, repetint entre sanglots:*)

Per sempre... per sempre... (*De sopte s'alça y dirigintse a la finestra crida ab desesper, imperativa:*) No... no... Aureli! (*Se fa un silenci. Ni una remor en lloc; ella escolta. Al cap d'un moment repeteix ab més tendresa:*) Aureli! .. (*Al no sentirse corresposta, exclama amargament:*) Deu meu! (*Y s'abandona a una desesperada expressió de dolor. Al cap d'una pausa breu, s'opera un cambi; s'alça, s'orienta, passantse la ma pel front amarat... examina si té l'equipatge a propòsit y toca un timbre. Un moment de pausa y apareix un cambrer.*)

CAMBREER

Demana la senyora?

VDA. BLANC

Sí; a quina hora marxa el tren per Barcelona?

CAMBREER

Are, fins a les quatre de la tarde.

VDA. BLANC (*mirant el rellotje*)

Son les onze... falten cinc hores, cinc hores encara.

CAMBRER

los quarts d'onze n'ha partit un.

VDA. BLANC

sí... no hi he sigut a temps... fins a les quatre... Si que no baixo pugim a avisar una hora avans.

CAMBRER

It be diu.

VDA. BLANC

quí a l'estació hi ha mitja hora bona; sentiria que a escaparsem.

CAMBRER

rdi cuydado.

VDA. BLANC

s més.

CAMBRER

senyora, voidrà el dinar a mitj-día?

VDA. BLANC

l'avisaré. *(El cambrer se retira. La Sra. Blanc dar sola, se'n va cap a la finestra y després de el paisatge se'n separa neguitosa. Els seus pas- sempre indecisos y casi d'esma va pera tornar ar el timbre, emprò avans no ho ha fet se sent la l Cambrer que diu, colpejant lleugerament ab sos dels dits la porta de la cambra.)*

CAMBRER

pot passar?

VDA. BLANC (*sorpresa*)

Endevant... què hi hà?

CAMBRER

A baix, una senyora demana per vostè ..

VDA. BLANC

Per mí?... No puc rebre a ningú...

CAMBRER

Se veu que an ella li precisa véurela: díu que ha vingut de Barcelona expresament.

VDA. BLANC

De Barcelona?... Deu meu!... que passi, que passi...
(El Cambrer desapareix. La Vda. Blanc se queda clavada mirant ansiosa a la porta, esperant qui entrarà. A poc apareix D.ª Berta.)

D.ª BERTA

Senyora Blanc?

VDA. BLANC

Vosté?... Es vosté, donya Berta?...

D.ª BERTA

Jo mateixa; jo que may l'he deixada, vinc are també a portarli un conçol.

VDA. BLANC

Donya Berta...! donya Berta...! Vosté'm dú noves fatals, parli, parli clarament, no vulga ferme morir de ansia de saberles!

D.ª BERTA

Per Deu, senyora Blanc, no és rès. rès.

VDA. BLANC

la meva Filomena?... Està ben bona la Filomena?...
Ramón?... Viuhen felissos?...

D.ª BERTA (*ab accent insegur*)

ot, tot està com vosté va deixarho.

VDA. BLANC

h, no; conec que m'enganya!...

D.ª BERTA

i diré.. Jo no crec que visquin del tot felissos...
; potser m'ho imagino no més, sab?... petits detalls
una veu... y que a voltes fan pensarli coses que, en
tat, sols existeixen en l'imaginació d'una mateixa.
pren?

VDA. BLANC

u'ha vist vosté... quíns son aquets petits detalls?

D.ª BERTA

na may pot explicarlos concretament. Vosté potser
auria endavinats més a temps.

VDA. BLANC (*exaltantse*)

és a temps?... Què vol dir ab això? parli clar, do-
Berta, qu'estic ben serena.

D.ª BERTA

er l'amor a Deu, no s'exalti!

VDA. BLANC

er què ha vingut vosté aquí... eh?... expliquis!...

D.ª BERTA (*sempre més aturdida*)

o li aconcelleria que no hi tornés a Ciutat!...

VDA. BLANC

Cóm ..?

D.ª BERTA

La soptada sortida de vosté, una volta casada la Filomena, després de tant temps de no veure a l'Aureli, ha fet córrer els mals pensaments que han fantasiat coses may somniades.

VDA. BLANC (*amargament intencionada*)

Res més que mals pensaments?

D.ª BERTA

Res més.

VDA. BLANC

Y per això m'aconcella que no torni a Barcelona?... què'm fa, are, de lo que puga dir tothom...!

D.ª BERTA

Es que'l marit de la Filomena, sab?... de totes maneres...

VDA. BLANC (*ab creixènt neguit*)

També m'ha aburrit!.. també m'ha aburrit la meva filla?...

D.ª BERTA

...Vosté sab que D. Ramon... jugava a la Borsa...

VDA. BLANC (*ab desesper*)

...A la Borsa!!... Ho comprenc tot!!... tot!!!

D.ª BERTA

Ha perdut tota la seva fortuna y bona part de la de vostés; are es pobre, ben pobre...

VDA. BLANC

Pobre filla meva... Jo t'he menat a la desgracia.

D.ª BERTA

Calmis, calmis, Sra. Blanc!

VDA. BLANC (*exaltada*)

Estic ben serena, donya, Berta... avuy... vosté me
companyarà en mon viatge de retorn...

D.ª BERTA

No hi torni pas a Barcelona, sent? no hi torni!

VDA. BLANC

Hi tornaré pera consolar a ma filla, y'n fugirem
ay, ben lluny, ahont ningú'ns conegui...

D.ª BERTA

Ja no hi es a temps, amiga estimada...

VDA. BLANC (*Nirviosament exaltada, agafant pei bras a do-
nyya Berta, ab els ulls guspirejants exintli de l'ànima.*)

Cóm?... ja no hi soc a temps?...

D.ª BERTA (*ab reticencia*)

La Filomena... ja es fora de Ciutat...

VDA. BLANC (*queda com glassada, sens saber què dir, va cap a
la finestra com volguent trobar al seu fill, se frega'ls ulls
com si una boira li privés de veure la realitat y quan com-
pren la seva situació, exhala ofegant, cap en dins, el seu
desconçol.*)

Sola!... Sola!...

D.ª BERTA

No hi torni!... no hi torni, no, a Barcelona! ..

VDA. BLANC (*ab un crit eixit de l'ànima, com si un nou sentiment se despertés en ella aclarintli les boires que la ofuscaven.*)

Sola!... Sola!... fill meu!... jo vull al meu fill... jo vull al meu fill... fugim... fugim d'aquí... (*Donya Berta s'esfereix. La Sra. Blanc arrosegantse s'enmena fins a la finestra.*)

D.ª BERTA

Senyora Blanc... calmis... calmis...

VDA. BLANC

Jo vinc ab tú fill meu! Fill meu! (*Als crits de la Senyora Blanc, ha aparegut el Cambrer ab sobressalt, y darrera d'ell grave y serena's destaca la figura de la Vda. Avell.*)

VDA. AVELL

Senyora Blanc.

VDA. BLANC (*redressantse ab energia imperativa*)^r

Vosté?... Vosté, Sra. Avell?... Oh!... el meu fill... ahont és el meu fill! (*Arriva somorta a la cambra la remor d'un carruatje que va perdentse mentres dura la acció.*)

VDA. AVELL

Sent?... sent, Sra. Blanc, aquest sò de quelcom que s'allunya?... ab ell hi van trossos sencers del nostre ésser..

VDA. BLANC (*corrent desesperada a la finestra y ab crit pas sional.*)

Fill meu ..! fill meu...! Aureli, atúrat un moment... que vinc ab tú, que vull seguir la teva via!

al... no pot ser, Sra. Blanc, no pot aturarse. Nos-
 s dugues estem damnades a morir dintre les tene-
 ahont hem viscut; per més que'ns hi esforcessim,
 ja no podríem eixirne. (*El Cambrer y D.ª Berta*
romanguts parats al llindar de la porta sorpre-
esporuguits. A les darreres paraules de la Viuda
, se clou ràpidament la

CORTINA

NOTES Y COMENTARIS

La estrena d'aquest drama va efectuar-se la nit del 9 de abril de 1910, a càrrec de la *Nova Empresa de Teatre Català*, instal·lada al de Romea.

Els actors encarregats de la representació, foren: Dora Elvira Fremont, D. August Barbosa, D.ª Rosa Gotarrobona, D.ª Josefina Santaolària, D.ª Antonia Baró, D.ª Antonia Verdier, D. Felú Petit y D.ª Carme Huguet, citats en aquest ordre que es el que'ls correspon segons el dels personatges que interpretaren respectivament, baix la direcció y cura de D. August Barbosa. L'autor no pot menys que fer constar en aquestes planes el seu més vif agrahiment envers tots ells, que un tan gran amor y un tan lloable interès se prengueren pera'l major lluhiment de l'obra. Vaigintora tots ells, doncs, aquets mots d'elogi, ja que en tots fou qual l'entusiasme, emprò concedeixis al autor, sense que's pugua tenir per impolitesa devés els altres, que remarqui la manca de la senyoreta Fremont y la del senyor Barbosa, ja que pera'ls dos fou aquesta més feixuga y no per això deide minvar el seu interès, logrant viure una *Senyora anc noble*, d'una noblesa austera, digna, d'una rancia dignitat, sóbria, intensa, apassionada, tal com l'autor *presenta* y un *Aureli* seré, correcte y també sobri, que podria dir-se que l'un y l'altre, ab la seva tasca, completaren el pensament de l'autor, qui potser no arribà a donar prou vida humana a quiscuna de les respectives figures... Y,

donat el cas d'haver fet una excepció, se'n permetrà una altra en favor de la senyoreta Santaolaria, qui encarnà una *Laura* tan atrayenta, tan delicada y exquisida, com l'autor no'n pensa trobar d'altra... Y pera tots, en fi, fasses la excepció, que tots se mantingueren en un suficient aplom, una suficient discreció y justesa, pera que un autor novell, més que ningú, sincerament agrahit els hi regoneixi.

L'autor, además, dirà que si tan s'ha complagut en parlar dels artistes que li *humanisaren* l'obra, no es tan per la circumstancia d'ésser novell, com per la de que la majoria dels crítics de teatre d'aquesta Ciutat, al malparlarne, feren una lamentable omissió del treball d'aquells, per tots conceptes digne de tenirse en compte.

Els qui malparlaren d'aquesta obra, del seu autor o de la Empresa que va acollirla, foren: D. Ramón Campany, en *El Poble Català*; D. J. Bernad y Durand, en *Las Noticias*; D. N. Aguadé (*Pitín*), en *El Liberal*, y que l'autor sàpiga, D. Xavier de Zengotita y Bayona, en *La Tribuna*.

Els *judicis* d'aquets senyors foren tant durs, tant severs, tant agressíus, que a forsa de volguer *fer mal*, deixaren al autor dintre una plena passivitat. Aquest—l'autor—que no fía a la benvolença dels crítics, ni del públic l'èxit de les seves produccions, sino a les propies forces, esperava certament una crítica dura, però atinada, severa, però justa.

S'imaginava que'l seu treball s'analísaria ab aquella inflexible gravetat que no concedeix masses llibertats *als que comencen*, però, que lo menys que's faría en honor seu, és tractarlo ab el respecte y la consideració degudes, consideració y respecte que han estat molt lluny de guardarli els senyors crítics que s'han citat més amunt.

L'autor, doncs, per més que s'ha esforsat pera explicar-sela, no ha pogut acertar la causa que mogué an aquells desconeguts senyors—excepció feta d'un d'ells, que per lo meteix que'l coneix, no l'ha sorprés tant—a rabejarse en *contra seu*, no haventlos donat altres motius, encare, que

facia d'estrenar per primera volta un *drama de téssi*—
ns dúen—quan les téssis son *ja passades de moda* y en
os de forsada crissi, engendradora d'un mal estar irri-
y general.

QUAN LES ARRELS HAN MORT té defectes de prous pro-
ions pera que passessin inadvertits als qui foren cridats
dicarla y, malgrat això, se li retregueren els més insigni-
ats, els més minços, els de *detall*, aquells que no fan l'ar-
ectura d'una obra menys bona o menys dolenta, perque
susceptibles d'una esmena immediata, sense que aquella
ressenti per res. L'autor se'n prometía una llissó ben
tosa de la conciençada opinió d'aquells crítics y a fi
omptes s'ha trobat ab que si qualque experiència ha
ngut de la estrena d'aquest drama, ha sigut única y ex-
sivament per compte propi. Es verament de doldre'l
ll migrat en que víu la crítica de teatres de la nostra
, que quan no sab o no vol saber què dir d'una obra,
urt del pas ab quatre mots groixuts, dissonants, gro-
, incorrectes... Y ha de creure que no'n saberen què
d'aquesta obra, el qui n'es l'autor, perquè per no *veure*
en algunes—no totes—les escenes, no hi ha prou *calor*
manitat, digueren que eren «llargues o pesades», perquè
no saber en què consistía que s'escoltés ab interès, sens
var a interessar fonament, parlaren d'«acció», de «tèc-
», de «fraseología», d'«inexperiència», de «*fantoches*»,
«cabelleres» y de «pipes», no veyent com l'autor, ha
rat a veure—ab tot y estar tant fos ab les planes d'aquest
e,—que la inexperiència seva, més que en la *monotonía*
acció, existía en fer girar tota la obra entorn d'una falsa
de noblesa, més que en la extremada atenció del llen-
ge, en haver afegit una inútil soperbia de niçaga que
rès complicava'l drama víu entre mare y fill, entre la
e gelosa que sent dependres del seu cor lo que més es-
y el fill mimat que voldria assolir la plenitud dels seus
ls *generosos*, conservant el calor d'aquell amor mater-

nal que desde'l bressol projecta una ombra sobre'ls seus passos, y més encare que en la mansuetut dels trascendentalismes, en volguer justificar en *Aureli* una independència de caràcter que no té, inventant uns viatges que, d'ésser certs, haurien variat tota l'acció y fins tota l'ànima del drama, considerat baix el punt de vista humà.

Aixís y ab la revelació de molts altres defectes, que segurament encare no han ressaltat a la vista del autor, se hauria conseguit igualment *alligónarlo*, però d'una manera més convincenta, que ell, que no té l'hàbit d'ofendres, els hi hauria agrahit sincerament, sobre tot si entre tants defectes no haguessen sigut avars de callarse les bones qualitats que té. De la manera com se l'ha tractat, ni sols ha lograt molestarlo, y això no ho sent tan per ell com pels meteixos crítics. Els elogis y les censures, segons de quí y d'ahont venen, produeixen un efecte contrari del que preten el qui'ls reparteix.

Els altres periòdics que varen parlarne ho feren ab respecte. Ab més o menys benevolença, ab més o menys entusiasme, ab més o menys justesa, però ab respecte. Un solsamant—*De tots colors*—va analisarla. En l'esperit de l'anàlisi hi ha una certa duresa filla de circumstancies agenes a la labor del dramaturc y'l crític, però dur y tot, es tant equilibrat, tant just y contè veritats tant innegables, que no pot menys que regraciar l'autor pera'l profit que tant atinades rahons poden reportarli en la gestació de futures obres.

Y per fi, encare que no creu que ningú, a jutjar per la forma ab que ha sigut considerada, intenti traduhirla, representarla, ni reimprimirla, l'autor ha cregut a bé reservar-se tots aquets drets y, d'una manera especial el dret de representació en teatres d'aficionats, que no podrà efectuarse en cap cas sense la exclussiva autorisació del meteix.

V. CALDÉS ARÚS.

Barcelona 28 Abril 1910.

DEL METEIX AUTOR

boira, pas de comedia.	Pts. 0'50
infinít, narració (1).	» 0'20
de d'hivern, traducció (2).	» 1'00

EN PREPARACIÓ

estudien els actors cataláns, aplec de conferències ab els més remarcables actors y actrius de Catalunya.

Edició popular de la «Novela Catalana».

Edició popular de la Biblioteca dels Grans Mestres (Colecció de pare.)

PUBLICACIONES "TEATRALIA"

uento de Nadal		
de Apeles Mestres.	1	pta.
a Fuerza Bruta		
de Jacinto Benavente.	1	"
a Pobra Berta		
de Adriá Gual	2	"
endres d'amor		
de Ignasi Iglesias.	0'50	"
ls Teixidors de Silesia		
de Gerahrt Hauptman	1'50	"
l darrer miracle		
de Rafel Marquina.	0'75	"
es Dides		
de E. Brioux.	2	"
octor Stumper		
de Pompeyus Gener.	0'50	"
ls Visionaris		
de J. Pous y Pagés.	2	"
l Brassalet		
de G. Antonna-Travesti.	1	"
erro Fret		
de Ramon Ramon Vidales.	2	"
ridon y Amina		
de W. Goethe.	0'50	"
enjar de Franc		
de Tristán Bernard	0'50	"
l Abolengo		
de M. Linares Rivas.	1'50	"

La Princesa Llunyanà	
de Edmond Rostand	2 ptas.
Escrúpulos	
de Octavi Mirbeau	0'75 "
Jesús de Nazareth	
de Angel Guimerà	3 "
L'Enigma	
de Paul Hervieu.	1'50 "
La llave de la Arceli	
de Pedro de Répide	0'75 "
La Cartera	
de Octavi Mirbeau.	1'00 "

CONFERENCIES D'ART TEATRAL

L'Art dramàtica y la Vida	
de J. Puig y Ferrater.	0'25 pta.
Les passions en el Teatre	
de Alfons Maseras.	0'25 "
De la Tragedia	
de Ramon Vinyes.	0'25 "
La llegenda en el Teatre	
de P. Prat y Gaballí	0'25 "
La dansa en el Teatre	
de March Jesús Bertrán.	0'25 "
Expressió social del Teatre	
de J. Bernat y Durán.	0'25 "
De la convencio en el Teatre	
y en la Vida	
de Emili Tintorer	0'25 "

